КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ШИНАРИН, 10 ОКТЯБРЬ, 1967 шу. № 120 (4445)

Мах 2 кап.

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически партис Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхьарчу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ХЬО МИШТА НАКЪАВОДА ЮБИЛЕЙНА?

ХьалгІаккхоьчаш хатт вай Даьхен исторе чу эгтара сийдолу дй Октябра 50 шу дуза цІей. Советий мехка ах бІаь шу дуза юбилей — экономика а культура а дегІайоьлаяра планаш кхоачашьеча доккхий, толамаш а доахаш белгалдаккха оршагІбьннаб беррига болхлой, колхозхой, интеллигенци. Беррига мехка а санна вай республике а ди тІехьа шерагІа аржаш датт юбилейна сийленна накъабахара хетаьь социалистически яхь. Предприятей, гІишлоний, колхозий, совхозий коллективаша хьинаре къовсам лоаттабу юбилейни шера план а тІайийца социалистически декхараш а толамца кхоачашдара.

Къаьстта хьинар эйлена къахьегию ба вай республикера къахьегамхой укх денощка. Халкъа вахара хьал хІахо лакхдарах болча КПСС ЦК сентябрьски Пленума сонамо чІоагтІа деган гІоздаьха ба уж. Халкъа болхамо дерригача доакъоцинарча болхлойи гІуллакхерча наьхан алапей эгтара лохара боапамаш лакхдар, пологаш лохьар, пенсеш телара гІулакх тоадара, КПСС ЦК сентябрьски Пленумо белгалъяьха кхы мероприятеш беррига советски наьха хьашташ чулоацаш я. Партен правительствен шоай ена йоахкоина боахамин культурен дегІайоалаеча доахача кердача толамашца жоп далара хьинар кхолергдолаш бац Нохч-ГІалгІайчен болхлой, колхозхой, интеллигенци.

ХІана шоай кертора декхар дерхІ цар сийлахь - боккхача Октябра юбилейна сийленца накъабахар. Шу долалуча хана доккхий социалистически декхараш тІайийцаз вай республикерча предприятей, гІишлоний колхозий, совхозий коллективаша. Шоай беррига низ тІа а бахийта уж кхоачашдеш ба хІанз болхлойи колхозхойи. Дуккхача предприятеша хІапалехьа кхоачашдаьд шоаш тІайийна декхараш. ВІубенна гІа боахаш накъайола Октябра юбилейна «Малгобекнефть» НПУ коллектив. Ше тІайийца мехкааьттен газа яккхара декхараш хапал хьалха кхоачашдаьд цу коллективо. № 3 йола теплоэлектроцентраль шеръеш боахкача энергетикашей энергогІишлошъерашей укх шера вай бетта лош деннадар шоллагІйола энергоблок юбилей тІаккхоачаш ль яккха. Цар шоай дош толамца кхоачашдаьд. Октябра 50 шу дуза ди тІаккхоачаш цхьаькха турбоагрегат хьалхьа яккха деш деннад турбомистий бригада.

Дикача къахьегама толамашца накъабола вай дерригa халкъа цІейта Наурски, Ведана, Ножай-Юрта колхозийи совхозийи хьайбаш лелалераш. Цар хапал дукха хьалха кхоачашъяьй пачтахьалкхенга хьайбай продукташ йоахкара план а шоаш тІайийца социалистически декхараш а.

Шоай юбилейни декхараш кхоачашдаьча итташ йолча предприятей, колхозий, совхозий. хІаьта иштта промышленносте а юрта боахаме а болх беча бІаьш, эзараш болча къахьегамхой цІераш яха йиш я тахан. Уж ба мехкдаьтта промыслашка, фабрикашка, заводашка, колхозашка, совхозашка, къахьегаш бола вай болхлойи колхозхойи.

Цхьабакъда дерригa гІуллакхаш дика лел, саготде дезаш хІама дац аьлча нийса хургдац. Дуккха промышленни предприятеш, колхозаш, совхозаш, бІаьрча районаш я республике социалистически декхараш четтел шоай пачтахьалкхен планаш а кхоачаш ца ец.

Кварталагара - кварталага план кхоачаш ца ей хьайоагІа «Терек» яхача фирма, МалгІабикерча кирпичаш еча завода, дуккхача кхыча предприятей коллективаш.

Геттара эсала дел балхаш Наьсарен района боахамашка. 1 октябрь тІаккхоачаш еррига республика хьалийцача 86 процент кхоачашьяьй пачтахьалкхенга шура йоахкара план, хІаьта Наьсарен района боахамаша 82 процент мара кхоачашьяьц шоай план. Шинь ах эзар тонн коартолаш йоахка езаш да района боахамаш пачтахьалкхенга, ехараш 500 тонн мара яц. Геттара во лел уккхала гурахьа дув ялат хІалер, эзаб ахар, кхьдола гуйран балхаш.

Пачтахьалкхенга шура йоахкара план кхоачашьяьн республике йоаххагІьарех йолча Грозненски района а. Цун боахамаша 80 процент мара кхоачашьяьн шоай план.

Республика еррига районашка, предприятешка, колхозашка, совхозашка долаш да пачтахьалкхен плани тІайийца социалистически декхараши кхоачашдара эша хьалаш. ХІаьта цхьадолча боахамаша уж кхоачаш ца дойи, цар кулгалхоша, специалисташа, партийни профсоюзни организацеша Октябра юбилейна къахьегама толамашца накъайра коллективаш оарцагІ ца яхар мара кхы бахьан дац.

Юбилей хьатІаккхача 28 ди мара дисадац. ХІара предприяте, колхоза, совхоза коллектив декхарийла я цу денош цхьа сахьт, минут балха тІа ца йоаш пайда эца. Цхьаькха а боахам хила йиш яц пачтахьалкхен чІап а ше тІайийна социалистически декхараш а кхоачаш ца деш. ХІара болхло колхозхо оарцагІвоаккха веза цу гІуллакха.

Советски наьха вахара хьал лІахо тоадарах йолча партен правительствен решене чІоагІа айдаьд вай республикерча къахьегамхой хьинар. КПСС ЦК сентябрьски Пленума материалаш юкъйаш, шоай собранешка, митингашка керда, кхы а лакхара декхараш тІайийзу дуккхача боахамий коллективаша. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша тьалгаша а шерье а эза ца инициатива.

ВІалла а машар хила йиш яц укх доаргІамерча денощка беррига шийниз тІабахийта болх ца беташа къахьегама а производствени а дисциплина телхвераша, брак ераша, кхы вай обществе таоргіт доаца гІуллакхаш лелаераша. ХІаране хатта деза шийга а шийна юхе латтачуга а «фу даьд вай юбилейна сийленца накъалехара?».

ХІара коллектив, хІара белхло, колхозхо, специалист, гІуллакхо сага декхарийла ва шийл доалехочо, шийца яхье ваьннача фу даьд хьажа, ше тІайийна декхараш мишта кхоачашду хьажа, юбилейни яхье хьалха хиве гІерта.

ОКТЯБРА СИЙНА

БОККХА ТОЛАМ

Селхан, 9-ча октябре, боккха кхаь хинар Грозненски А. Шерипова цІерагІча нефтемаслозавода коллективо. Дукха хана денз цига хьаяьеш наьтте, пятилетка ударни гІишлоя доархІаш хинна, Л-35 яхе установка болх бе йолаеяр. Хьалхара тоннаш бензин арахийцай ньона специалист Шишкин Анатолий Григорьевич верта латтача установка техноегаша. Установке болх бе йолайоенийтача къаьстта дика къахьийгар боккхагІа бола операторащ Прокофьев Виктор, Тихоньков Александр верте латтача сменаша, оператора Шелепенков, машиниста Пащенко Владимира, воккхагІволча машиниста Низовский Николая, кхычар. Пуско-наладочни балхаш дика вІаштІехьдаьхар Мусаев Дауда кулгалдеча гІишлошьераша а.

В. ГОРБАЧЕВА,
тхо штате йоаца корр.

ДОГ ГІОЗДОАХА ХЬОКХАМАШ

Укх юбилейни шера къаьстта дика къахьегаш ба Карабулакски газобензинови завода болхлой. Октябра цІейца дика къахьегама соагІат кийчду цар. Валовни товарни продукци арахецара нийс бетта план 110 процент кхоачашъяьй. Планах лаьрхІачул совгІа арахийна продукци итташ эзараш сомий мехьа я. Къахьегама овсархен план 9,3 процент тІехкхоачашъяьй. хІаьта арахецача продукцега дІайода мах 3,8 процент лох а беш пачтахьалкхенна кхоадаьд 55 эзар сом ахча.

Укх бетта доаха къахьегама толамаш кхы а лакхагІа да. Хьалхарча декада план тІехкхоачашъяьй. Хьинаре къахьегарца белгалъяьнна я Толстов Юрий Васильевич, Панчева Елена Михайловна верте латтача дехий коллективаш.

Л. ШКУБЕЛЕВА,
Карабулакски газобензинови завода инженер-экономист.

ЛАЬРХІАЧУЛ ДУКХАГІА

ТІайийца социалистически декхараш кхоачашдара хьинаре къахьегаш ба Ачхой-Мартана района «Самашкинский» совхоза кхаш лелалераш. Сихбенна чуйоаш ба уж ялата лаьрхІа йийна хьажкІа, шекара свекла.

ХІанале 144 гектара тІара шекара свекла, кхоьзткъа гектара тІара хьажкІа чуйица баьннаб болхаха кхаш лелалераш.

Совхоза къахьегамхоша тІайийна декхараш кхоачашде вІаштІехьдарехиларах тешам бобийт наккха а маьхера культура цар дика дьувкъаьра. Планаш хІара гектара тІара 170 центнер мара йоацара 230 центнер чуэж цар шекара свекла, хІаьта тІайийцача социалистически декхарех а 50 центнер совгІа я уж. ХІаьта хІара гектара тІара 420 центнер совгІа шекара свекла хьувкъаьй звеньевойс Б. Гамзева. Иштта дика хьувкъаьй из маьхера культура А. Малаевас а. ХІара гектара тІара йиъ бІаь совгІа центнер свекла чуэн цо.

Дикка тІехкхоачашдаьд кхаш лелалераша хьажкІа хьенра тІайийна декхараш а. ТІайийцача декхарех хІара гектара тІара ткъе центнер мара йоацача, ткъаь пхиъ центнер совгІа хьажкІа чуэн боахама кхаш лелалераша. ХІанале а пачтахьалкхенга 2700 тонн шекара свекла еккай, хІаьта план кхоачашъяра кхы йоахкаезар 2500 тонн мара яц. Цо хьаьвокх боахама кхаш лелалерий пачтахьалкхенна шекара свекла йоахкара шера план тІехкхоачашъя вІаштІехьдаргхилар.

Иштта дика дел пачтахьалкхенга хьажкІа йоахкара гІуллакх а.

Дика хьувкъаьй культураш сихен йоа цо сеи чуэцара шоай хьинар кходен бац боахама механизатораш. Къаьстта дика къахьегаш хьавоагІа комбайнер Эдаев Идрис. Цунна тІакхоагІьаьй цо ше дІатийна бІаь гектар хьажкІа. Шийн сменин заданеш хІара денна дикка тІехкхоачаш а еш. гектара тІара ткъаь воз1 центнер совгІа хьажкІа чуэн цо.

[illegible]

МАССАНЕ А СИЙ ДУ ЦУН

ДИКАЧА НАХАХ

Наьсарен - Воказле гІишлош хьалъеча е АТХ нагахьа саг хургвац шофер Пицкиев Мухарбик ца вовзаш, цун сий ца деш. Болх хала хиларах бІукъожабеш вац из. Ше каралаьца болх цІена кхоачашбу, ше бахьан долаш цхьа балха тІа хьевзам хилийтац. Эшшача хана новкъостаита гІо де кийча, нахаца ІІмерла ва из. Нахадаш балха тІа лакха къахьегама толамаш доахаш хьавоагІа Мухарбик. Цудухьа цун сий ду массане а.

Шийн низ кхобаш Мухарбика Октябра цІейна къахьегама совгІат кийчдара. Мухарбика маркхдаш хьа ца беча, цІенош дегта йиш йоацаш латта безаш хул гІишлошьераш. Из дика кхетаду вои. Пицкиева, ІуйрІйна гІишлош хьалъеча хьайаьхкача наьха болх ше бахьан долаш цхьан минута сеца латташ хилча чІоагІа новкъа хул цунна.

Ер бархІлагІа шу да из Наьсаре тоае гІерташ, къахьегаш боахкача гІишлошьераш ага кирпичаш, гІум, бетон, маркхаш, жагІа, цемент хьатІаувзаш вола. Цо хьатІаенна тоннаш лагаръе хайча дІаьхача дийнахьа вагІаргвар мелла йоккха опыт йолаш бухгалтер из хиларах.

Дукха еза Мухарбика цІаккха еха шийта аьа бийса ца яккхийта, эшшача хана, дийнахь а буc а, кийча йолаш цу хана деза хьайоагІа шийн къаьна машин.

Бакъда, цхьаькха а ала деза: Мухарбикага кхачарах лаьрхІа доладш хиннай из а. Заводера йоагІаше а цунна елар из ГЕ 34-09 йола самосвал. Дукха цикъ баьб цо цу хана деза.

150000 километр яхача капитальни ремонта дІаяла еза из сан ца йола машинаш: «денал дуъ» пун цу ханна. ХІаьта а Мухарбика кхоачашдензар цу инструкце яхар. Ремонт е кулг ца тохийташ 300.000 километр никъ байтар цо цунга цІаккха мухь тІера цо бойкхаш. Цул тІехьагІа «къахийтар» цун шийн самосвалах.

ХІанз юха а цу тІа болх беш ва из. Ремонт яьчул тІехьагІа района наьхъашка гІоала 180000 километр никъ баьб цо шийн машинаца.

— ХІанзчул тІехьагІа дукха беркат даргла укхох, — йоах Мухарбика «газа тІа» ког а теІабеш, — мотор низ болаш ба уккха.

ДІатІахьежача а из Мухарбика самосвал нахадлаш бархІ шера Наьсарерча аттадоапача наькъаш ка лийна яле а къаьна я аргдолаш. ЧІоагІа Іуна ду цо цунна.

— Ер бІеха хиача, вицвенна а еттхал мельенная, телхал ца хьожаш висача, цхьа хІама новкъа долаш, букъ тІа мукъ уллаш сана дет сона, — йоах шофера.

Цудухьа къалац цун машин, цудухьа ва из шийн новкъосташца хийна яхье вала, хьаштдолчча дІахьа вала йиш йолаш.

Ше вахаш Наьсаре вене а, бертате лар я цо цига юташ латтар. Грозненча автотранспорта объединене № 4 йолча гаражера командировке вайтав из цу районе.

Вай республике а, цун доалол араха я йоахаш йолча «Электроинструмент» яхача завода ларл йодлаш цига эгтара хьалха бетон машин йоассаьр Мухарбик ца, иштта къахьегаш хиннав трикотажни фабрике, дуккхаза вІаштІа-одаь цІенош, кхыдола гІирсаш хьаллеча.

Юхьера а тхо шох кхийттар трикотажни фабрике болх бергбогІа наха лаьрхІа хьалдеча цІеноштан юхе. Маркхаш бахьаш велавар ца цига. ДоархІамо гІишло я из. Шенош хьалдетташ я районе цІа хеза Повалиев Константина кулгалду бригада. Дукха ха яц из 64 эзал чутІоргбола цІа хьалле долаль, хІаьта а юбилейни цІей дІаккхачалехьа лета дакха лаьрхІа цар из болх хехк, хьо бІаьрахьежжанне лакхлу пенаш, ахь аьржай. Бакъда, Мухарбик кІезигаьа хьевелча сои цар дІайодаль рита. Цудухьа «сахьат» санна лела езаш я цун къаьна машина.

Из цхьа объекте Іалаптьа Іад Мухарбик. Цо бена маркхал а дІакхача безаш кхе йиь моттиг е вай юпар йоацаш. Массаначьа а наха иже деза цун. Из цун вІаштІехь а доал.

— ВІалла сеца минот а йоккхий-хьо! Іам, — аал цунга шийна бетон а маркхал а беча бригадира Оздоева Хьавас.

— Йиш яц Хьава, дукха нах ба хьежаш, сихха хьаелла лок — аал Мухарбика лакхехьа дІоріа хьал а техе.

Моторан мелла гІар-тата дарах сюкъе гІоала чакхйоал Мухарбика сома аз, цудухьа къамаьл дара кабинна чура дукха еравуйла везаш цун.

Цхьабола шофераш кхоазадлаза мара ца боагІача, дийнахь 7—8-за воагІа Мухарбик. Хьавас дукха шийга хьежаш латтийтац из: хов раьза хургвоацилга. МоллагІча болхлочо шийн де дезар ца деш хилча чІоагІа новкъа хул цунна, хІана аьлча ше уж санна барех вац из. Мухарбик цІаккха а Іийнавац ше эшача ца водаш. Дукха моттигаш нийсъеннай цо шин сменах болх баь а. Производства эшар — цун закон.

ДІабайзаб наха Мухарбика къахьегампара безам, совгІатаца белгалвоах из. «За безаварийную работу» яха значок йола цун наьха тІа, шоай объединене Къахьегама сийлен книжка тІа я цун цІи, дукха чийнай Моганара грамоташ, ахчан премеш. Къахьегамо воккхий ва вой саг...

Наьсаре шо лаьхкача вовзаргвоана Пицкиев Мухарбик: цхьа никъ бисац дийнахь цун къаьна самосвал тІех ца боалаш.

М. ЗАНГИЕВ.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Шаккха ца хиннача хьегане хьинар айденна къахьегаш ба укх юбилейни шера Грозненски ремонтно - механически завода болхлой. Валовни товарни продукци арахецара нийс бетта план 103,2 процент кхоачаш а я, цар плана совгІа арахийцай 116 эзар сома маьха продукци.

ХІаналехьа тІехкхоачашдаьд цар Октябра цІей сийна тІайийна хинна социалистически декхараш а. Итт бетта планал совгІа арахеца лаьрхІа хинна продукци 90 эзар сома маьха яц. хІаьта нийс бетта пул совгІа арахийна продукци 26 эзар сома маьха я. ТІайийнача социалистически декхарех арахецача продукцега дІабоза мах 4 процент лохбе безача, хІаналехьа из лохбаьб 4.6 процент. Из бахьан долаш пачтахьалкхенна кходаьд 111 эзар сом ахча. Къахьегама овсарле итт бетта план дІабахача нийс бетта кхоачашъяьй.

Социалистически яхье хьалха латташ хьайоагІа Мирчев Александра кулгалду мехкдаьтта оборудованена ремонт еча цеха коллектив. Нийс бетта планал совгІа цу цеха болхлоша республикерча мехкдаьттахошта лаьрхІа арахийца продукци 76 эзар гаргга сома маьха я. ШоллагІа моттиг лелаеш я Балугин Василий Яковлевич верте латта цхьоагагІча цеха коллектив. Цо укх бетта чоаах дІабахача нийс бетта арахийнар 28,7 эзар сома маьха продукци.

КарагІаьдинарчох кхоачамбац цар. Даим юсаргІйоаш Памятни байракхаш яхара къовсам а лоаттабеш, укх бетта кхы а лакхдаьд доаха къахьегама толамаш. Уж цар хетаду Октябра деача цІейна.

Е. ГУБАНОВА,
Грозненски ремонтно - меха- [illegible] номист.

Силоса лаьрхІа хьажкІа чуэцаш ба хІанза Наьсарен районе «Назрановский» яхача совхоза кхаш лелалераш. Силоса хьажкІа чуэцама дакъа доацаш болча комбайнераштa юкъе аьржача яхье дикагІа болча комбайнерех цаІ ва Эжиев Муса. Планах йоагІар йиъ гектар мара йоацача, хІара денна 5 — 7 гектара тІера хьажкІа чуэц гоазача механизатора. Шенна а нийслац Мусай комбайн кхашка сеца моттиг.

Сурта тІа: Эжиев Мусай агрегат силоса лаьрхІа хьажкІа чуэцача.

И. Плиева сурт.

МАШАРЕИ ВІАШИ ПАЙДАНЕРЧА ГІУЛАКХИЙИ ДУХЬА

СОВЕТСКО-ИОРДАНСКИ КОММЮНИКЕ

СССР-е Лаккхьарча Совета Президиумех Советски правительстван хьийха официальни визитах 1967 шера 2 октябре денз 5 октябрага кхаччалца СССР-е хилар Иордански хашимитски королевства король Хусейн Бен Талал. Советски Союзе волча хана король а цунца ена делегаци а хьежар советски халкъа вахарген Советски Союза тайп-тайпарча доакъошка карагІдаьннарашкен.

Хиннача советско-иордански переговорашта юкъе советски оагІон гахьара дакъа лоацаш хилар СССР-а Лаккхьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный, СССР-а Министрий Совета председателa хьалхара заместитель Д. С. Полянский, СССР-а кхыча мехкашцарча гІулакхий министр А. А. Громыко, СССР-а арахьарча торговле министр Н. С. Патоличев, СССР-а Министрий Совета арахьарча экономически бувзамашта йолча Пачтахьалкхен Комитета председатель С. А. Скачков, кхыбола официальни нах.

Король Хусейн Бен Талал СССР-а Министрий Совета Председателa А. Н. Косыгина тІайийна хилар.

ТІайийнача цхьаьна йотта советско-иордански коммюнике тІа йоах, кхуза а духьар вІаши кхетадеш а хьамаьлеш деча дийцар дІахо а лоттагІлен советско-иордански отношенеш дегІайоалаяра хьакъехьара дехьаш, хІаьта иштта загІбьлар кертерча дунен халкъашта юкъерча проблемай хьакъехьа. Из дувцаш оагІонаша кертера теркам тІабахийтар ІарбиІ пачтахьалкхенашта духьал Израиле агресси яцен цунах хьахиннар дІадаккхара наьхъанцен дувцаленна дола дешаш дувцара.

Переговораш ена хана оагІонаш хьежар Иордански хашимитски королевства, ВІашагІкхийтача Іарбий Республикана, Сирена, кхыча Іарбий пачтахьалкхенашта духьал эрачальски империалистически агрессе Гаргарча Малхбоале оттадаьча хІанзарча кхоачадепнача хьалага, цунна дувзаденна Гаргарча Малхбоален районера хьал дегІадоадалара перспективашка а.

Иордански оагІоно доккха баркал аьлар Советски Союза халкъан правительствано СССР-а агрессе Іазапа хІал нийсьенна Іарбий пачтахьалкхенаш цІенача деганен чІоагІен хьал лацарах а новкъосталд лорах а. хІахо а хьалдоацаш новкъостал деши чулорах. Цо боккха мах бер Гаргарча Малхбоалера тІом совдабара тІехьа, цу районе а дерригача дунен тІа а машара гІулакхаш хоаме иола агрессех хьахиннар махкаьа чехкагІа дІадаккхара тІехьа лоаттабеча къовсаме Советски правительства ООН-е, хІаьта иштта цул арахьа а леладеча гІулакхий.

ОагІонаша цхьа барт а болаш йоах Израиле тІома низаца Іарбий территоре тІа долча хана Гаргарча Малхбоале тІом кхабоалабеннарах кхераш дІабартбал. Цудухьа Израиль декхарийла я тІехьа а ца тетташ ше дІалаьцача Іарбий территорен тІара шийн эскар укх шера 5 июне шийн хиннача доазон тІа хоалацa тІехьашка лакха. Иштта дикха хургдоацаш ца тІом тІабенача Іарбий пачтахьалкхенашта израильски агрессех цар территорей даьнна хІахо ем оккупирй йоашм дола материальни зе хьатакхар. ІалаьгІате чехкa Иерусалимах бола хІана хиннача ООН-а Генеральни Ассамблея чрезвычайни сессе резолюцеш кхоачашьяр.

Коммюнике тІа белгалдоаккх, Гаргарча Малхбоале йолча агрессена дувзаденна антиимпериалистически антиколониальни дарда тІа дерригача Іарбий мехкий цхьагІон барта хилар бокждача доархІаме долга, Іарбий Малхбоален пачтахьалкхенаш шоай лоаме кулга а цар суверенитет а чІоагІъяра тІехьа цхьана лаьттабеча къовсаме цар толам баргхиларa бола тешам ба из.

Советски оагІоно аьлар, Советски Союзо, кхыча социалистически пачтахьалкхенаша, тІехьа хьайоагІача хана а хилагза доргдоацача тайпара хьалдоацаргьа Іарбий пачтахьалкхенаш цар шоай законах йола боккхачаш бахьан, экономика юхаметтаттаера а дегІайоалаяра а тІехьа шоай обороноспособность чІоагІьяра тІехьа лоаттабеча къовсаме.

Советски оагІоно Израильски агрессех хьахиннар дІадаккхара лаьрхІа гІулакхаш чІоагІдара, шерлара, вІашагІкхара Іарбий пачтахьалкхенашта тІабохийта ника кхета а беш гІулакхаш леладу. Цо хьаллоаш Іарбий пачтахьалкхенашта керте латтаций хартумски конференце цхьана тІайийна решенеш.

Советски Союзи Иорданий вІаши вагапьлар Вьетнамерча тІема эскалаци вІахо а шерьерах дерригa дунен халкъашта юкъера хьал кхоткадаьча, Къулбехьев Малхбоален Азерча дерригача кхоачача хьала къакъехьа. ОагІонаша баькъдир арахьара цхьаьккха юкъе а ца лелахаш шийн кхел къоастае вьетнамски халкъа хІаьккха йиш йоала бокъо хилар, цар дерхІ вьетнамски проблема къаастана 1954 шерарча женевски соглашенеш вида дара.

ОагІонаш тІехьа ца хІеиш сердІа ца доалжаладах дола дунен халкъашта юкъера договор геттара чехка оттадара.

Шинна а оагІоно аьлар, тІехьа тІайоагІача хана а Советски Союзаи Иорданеи юкъе экономически, культурни, политически кхыдолча доакъошка вІаши пайдане дола бувзамаш леладе раьза да.

Король Хусейн Бен Талал Москве волча хана кулгаш яздир Советски Союзаи Иорданеи юкъе вІаши культурни. Іилмаи гІулакхаш лелададарах йолча соглашенена.

Иордана короло Иорданех цун халкъех цІерах дег чура баькъала дийцар Советски Союза халкъан правительствон хургдолча СийлахьЙоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизарца делача денца. Советски Союз тоалларх цо кердa толамаш дахари ловш ловла баьккхар.

Иордански оагІоно СССР-а Лаккхьарча Совета Президиумен Советски правительствонен йоккхал аьлар ше безаме тІайцаваьхи теркал барахи, Иордане халкъаца советски халкъа оагІонгахьара волча лоттагІал гойтар лаьрхІар цо цунах.

Коммюнике чакхйоалаш йоах, короля Хусейн Бен Талала СССР-а Лаккхьарча Совета Президиума Председателa Н. В. Подгорнега дІакхаьд из Иордане вола аьнна йола приглашенеш. Приглашенеш раьза а тІайийнар. Визита ха оттаргйа дипломатически каналашка гІоала.

ТАСС.

ГРОЗНЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

Самарден сарраьха Грознерча Лермонтова цІерагІча театре юртбоахама болхлой Еррагсоюзни денна хетаьь торжественни собрани хилар. Собранин хьайийллар КПСС обкома секретара вов. Чахкиева.

Доклад йир республика юртбоахама министра вов. Илюхина. Цо дийцар республика юртбоахама къахьегамхоша пятилетка шоллагІча шера даьха толамаш. хІаьта сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара сийна тІайийна декхараш цар мишта кхоачашду.

Собране дакъа лаьцарашта спектакль гойтар Лермонтова цІерагІча театра артисташа.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КАГИРХОЙ — ДУКХАГІА ТЕРКО

КПСС ХХІІІ съезда решенеш кхоачашъеш парте Наьсарен райком дукхагІа терко е ьшнай кагирхошта коммунистически кхетам балара дешай.

Кагирхошта кхетам балара дешаш каст-каста дуьц парте райкома бюро, партийни собранешка, парткомийн партбюройн заседанешка. Август бетта КПСС райкома бюро ладийгІар комсомола районни комитета отчетага. Цига кертера теркам тІабахийтар кагирхошта юкъе беш бола кхетаман болх лерттІа вІаштІехьабиккхара дешанта.

Ишта хилчай районе «Призывниии допризывники ханаш йола кагирхой ГерІанцарча. Иззашка гІулакх де дикагІа кийчбара де дезарехи районни партийни организаце декхарехи» ахача деша хетаьль партийни актива собрани. КПСС райкома бюро заседанешка дийцад спортивно-массови болх тоабарахи кагирхошта тІема-патриотически кхетам баларахи дола дешаш.

Цу дерригне новкъостал дир кагирхошта юкъера болх тоабе.

50 комсомольски организацена чубоагІача 1387 комсомольцех 600 гаргга саг хьинаре къахьегош на совхозашка промышленни предприятешка, гІишлошъена. Цар союзе боалача кагирхошта хьокхам тел, уж оарцагІбоах хьалханка латта декхараш кхоачашдара.

Кагирхошта кхетам балара балха йоакха опыт Іоаный «Электроинструмент» завода, «Октябра 40 шу» ахача совхоз юкхьанцарча партийни организацена. Укхаза каст-каста хул кагирхой сайренаш, производстве хьалха латтарашца вІашагІкхетараш, воскресникаш, «Электроинструмент» яхача заводе кагирхошта юкъе шерра боаржабаьб спортивно-массови болх. Завода комсомольцащен кагирхошен ноай низашца хьалъьвй спортивни плошадкаш. ХІара цехе вІашагІъехкай волейболахи футболахи лоаза командаш. ВІирах кхолла яхье а бьаьле лоаз уж. «Электроинструмент» заводa волейбольни команда районе хьалхара моттиг яьккхай.

«Октября 40 шу» ахача совхоза комсомольцаша укх тІеххьарча хана шерагІа боаржабаьб юртара культурно-просветительни спортивно-массови болх. Укхаза вІашагІъехкай спорта тайп-тайпара командаш. Каст-каста воскресникаш а деш хьувкъам чуяцача новкъостал ду кагирхоша. Совхоза 4 комсомольски пост я из лорабе вІашагІъелла.

Балха тІа дика толамаш доаха кагирхой дикача вагІора бупп районе. Цар опыт шерра боаржаю. Хьалха латтача кагирхой сийна хьалъийю къахьегаша сийлен байракхаш.

Комсомольски организацешта даим кулгалду, кагирхошта юкъера болх тоабе парна новкъостал ду. «Электроинструмент» завода, «Октябра 40 шу» яхача совхоза партийни организацеша шоай собранешка, парткома заседанешка дуьц кагирхошта кхетам балара дешаш из болх тоабара наькъаш белгалдоах.

Комсомольцашта кагирхошта юкъера болх дІахо тоабара парте районни комитето даим йоакхо ю комсомольски организацей партийни ядро чІоагІъяра дешай. Юкхьанцарча комсомольски организацей 50 секретарех 11 коммунист ва. ДукхагІа еш хІанз кагирхошта лаьрхІа лекцеши доклади.

Холуш тоабенна советски патриотизмаи пролетарски интернационализмаи уйлаща кагирхой хьалхебара болх. Тха района каст-каста хул кхаь ноахалеи вІашагІкхетараш, пежарий республикай кагирхошца вІашагІкхетараш. Укх тІеххьарча хана КъилбаселаьХІирий республика районашка хиний халкъа творчества районни театр. Итгала хьекхар цар цига «Тамара» яха Н. Базоркина пьеса.

Укх шера дукхьашха хилар районе «Дувцаргда вай профессех» яха юкъера школа йистеькхарий районни слет. Цига хьийхабар района партийни советски органийн болхлой, предприятейи организацейи кулгалхой.

Парте районни комитето ВЛКСМ райкомаца, административни органашца цхьана шерра къовсам боаржабаьб кхуьуш боагІача кагирхошта юкъера антиобщественни явленеш дІаяхара. Цу балха юкъе хьинаре дакъа лоац районни добровольни дружино. Цун мугІарашка ба района дукхагІбола комсомольцаши кагирхойи.

Укх тІеххьарча хана районе дукха болх баьб всеобуча дола Закон кхоачашдеш. Хьинаре болх беш я депутатски посташ, даьй-ноаной комитеташ, школа пионерски комсомольски организацеш. Из балхьи дадаш ер кхоалагІа шу да всеобуча Закон кхоачашду. ДІадахача дешара шера района 27 школе дешаш 1400 дешархо вар. Парех дукхагІбараша толамца чакхдаьккхар дешара шу, лакхъелар успеваемость. Из болх дахьтІбоьбаш укх шера а.

Укх тІеххьарча шин шера районе дукха теркам тІабохийт дешархошта общественни кхетам балара дешанта. Из болх а дика вІаштІехьбаьккхаб «Электроинструмент» яхача заводе. Укхаза партийни организаце инициативах вІашагІъеллай дезалаш школан новкъостал дара комитет. Из комитет болх беш йола ер шеллагІа шу да. Заводе хул даьй-ноаной конференцеш, бераш кхедарах лаьца беседаш. Хьинаре болх а беш комитето доакха новкъостал ду дешархошта кхетам балара, завода болхлошта юкъе педагогически знанеш йоаржаяра.

ХІана лоархІаме тІей гарга отташ латташ районе дукхагІа теркам тІаухийт революционни, тІема, къахьегама традицешка кагирхой кхебара дешашта. Предприятешка, клубашка каст-каста вІашагІкхетараш хул, граждански даьхени тІемашка дакъа лоацаш хиннарашца. Советски Эскара тІемахошца, экскурсеш ю революционни тІемаш сийлен моттигашка.

ДукхагІйолча школашка вІашагІъехкай тІема сийлен уголокаш. Укх тІеххьарча хана района юрташка хиннай граждански тІема турпалхошта мемориальни доскаш оттадара хетаьль митингаш. Уж митингаш чакхйоахача хьинаре дакъа лаьцар юртий комсомольцаши кагирхоши.

Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара кийчо ярца дувзаденна тематически сайренаш ю «Электроинструмент» завода культура ЦІагІа. Масала, 18 сентябре заводе хилар «Къахьегама сийху вахаа» яха сайре. Цига къамаьлаш дир къаьрачо партийни болхлочо, 1930 шера денз КПСС член волча Чапанов Джабраила Османа, № 4 йола профессионально-технически училище дьаккха заводе болх бе дукхьашха венача къонача болхлочо Тумтоев Башира. Производстве хьалхлаттарашни зале гулбеннарашн лаькъала бийнар Наьсарен юкъерча школа пионераша.

Бакъда, белгал ца даьхача дарrдаш кагирхошца беча кхетама балха юкъе нийслу кхоачамбоацараш а.

Керттера кхоачамбоацар да хІанз кхьабола кагирхой общественно-пайдане болх ца беш хилар, кагирхошта юкъе зуламе гІулакхаш леладеш, корта бохабу малараш малаш вах нийслуга.

Комсомола мугІарашка кІезига ба гІалгІай мехкарий.

Цхьайолча комсомольски организацеша лерттІа дІахьоц кагирхошта кхетам балара болх. Къахьегамца гІулакх долаш кагирхой хьалхкебара болх эсала вІаштІехьбаьккхаб. Уж дерригга кхоачамбоацараш сихха дІадаха декхарийла я комсомольски организацеш, хІаьта юкхьанцарча партийни организацеша даим новкъостал де деза царна.

Д. ДАУРБЕКОВА,
КПСС Наьсарен райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

Невинномысски химически комбинате хьалхьа йолаш нагт ацетилени ацетальдегиди хьаьрп аргІанара комплекс.

Сурта тІа: дикагІбола монтажникаш Владимир Федосееви (аьрдехьарвар) Валентин Тузови. ХІара дийнахьа 120 — 130 процент кхоачашью цар заданеш.

К. Тарусова сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЛХА БУВЛ

Лакхача къахьегама толамашца пакъайоагІа «Грозннефть» объединене коллектив Сийлахь - боккхача Октябрьски революце 50 шу дузача дезача шІейна. Валова продукци арахецара ийс бетта план хаиат хьалха 106,9 процент кхоачашъьвй объединене болхлоша. Планах лаьрхІачул совгІа арахийна продукци 3,5 миллион гаргга сома чаьха я. Дукха хІана ца эшаш юбилейни социалистически декхараш а кхоачашдаьа тха коллективо.

Бийча продукци дІакхьийтара план 108,3 процент кхоачаш а еш. планал совгІа дІакхьийта продукци кхо миллион совгІа сома яьаьа я. Къахьегама овсарле дакха хидарал совгІа, арахийнача продукцена дІабода мах а дикка лохбаьб объединене болхлоша укх юбилейни шера. Укх шера из бахьан долаш пачхаьалкхенна кхоадаьд 113 эзар сом ахча.

Объединене предприятешта юкъе укх шера хьалхара моттиг цІавкха дІа ма хетахьа хьайеагІа Кортоев Жабраила кулгалдеш Червленски чхьагІар дІоаккхача завода коллектив. Ийс бетта план 121,9 процент кхоачаш а я, завода болхлоша укх дешашка кхоачашьерга итт бетта план.

В. МАРЧЕНКО,
«Грознефть» объединене вейнкагІвола экономист.

ЯХЬ — ТОЛАМИЙ ЛАРД

Укх юбилейни шера доккхий социалистически декхараш тІайийцад тха района колхозашеи совхозашеи: хІара гектара тІара 25 центнер ялат дакхха, хІара кхоабача Іаттагара 2100 килограмм шура яккха, хІара устагІанна тІера 3,5 килограмм тха даккха, хІара яхкача котама тІехьара 130 фуъ гулде, орта боахамерча лаьттай 100 гектара доархІаш 44,5 центнер дуьх даккха, 204 центнер шура яккха, ялатаи дІадийнача лаьттай хІара 100 гектара доархІаш 32 эзар фуъ гулде, и кх. дІ.

Белгалъь рубежаш йоккхий я. Колхозийи совхозийи партийни организацеша йоакхо ьей юбилейни декхарий хІара цифра, хІара пункт боаьонца ийсъаь, долла хІама теркалдеш уйла яь хиийтар дукха. Дукхьал дІаала дезащ да, сехара боккха болх звеньяшна, бригадашка, фермашка цІаккха а ба ца хилар. Юбилейни шера заданеш беррагача кхаш леладерашка, хьайбаш леладерашка дІакхоачаь ца Іеш, тхоай планаш реальни хилара боли тешам парна чубоссабе а тІийртад тхо.

Хьалхарча денош е а деиз района партийни организацеша теркам тІабалийтар лаьттан йеркат совдаккхара. Из цхьа бахьан доацаш дацар. Советски Союза Коммунистически парте ХХІІІ-ча съездо белгал ьадьаккхадий: «ВІарча хьанийнача беррига юрта боахам дегІаккхувларен къаьстта хьанийцача ялат дукхагІа дахарен темпаш лакхъергІола хеалоамболлаш дола хьал да лаьттан хІара гектара тІара боала къувкъам маногІа лакхбар». КПСС райкомо кхашкара къахьегамхой оерпагІбаьхар агротехнико деррига дІаехараш твоческа кхоачашдара, хьалхалатта опыт шерра юкъекхахьара.

ХІаьта шувах хьахинар гуш да. Тха района ахарзоша ца бола ялатаи чуацача хана чІоагІа новкъарле яь дола хаоттала хьалаш ро хиннадолашехьа а. хьалха кхача ялата культураш лоацачача хана чуйцар. ДукхагІа даькийр ялат, ханал хьалха кхоачашйир пачхаьалкхенга ялат дохкара план. 2-гІа август хьатІакхачалехьа Даьхен амбарашка тессар тІехдикача ялата 23350 тони, вешта аьлча планах лаьрхІа хинначул 3600 тони дукхагІа.

ХІана, кьашкара культураш чуяцара балхаш чакх а доахаш, колхозни ахарзоша тІоагІа йоакхо ю хьатІадоагІача шера хьувкъама. Лаьтта хьаьлдеш йола культураш (шерра-шера дІадоаж хьал шера дІайийца дукхача шифашка тІаволен баьцаш, ялата-бобой культураш, кхьираш) тІахиннача лаьтташка дІадуаш да гуракхьа дуй ялатаи. Района боахамашка биэза кхоачамбоартбодаш тІаоттедаьд.

Ялат дакхаран пачІахьалкхенга дечкаран дикагІа доза толамаш даьхад хІара гектаро тІа ялтара дукхагІа ялатий хьувкъам кхебаьча «Победа» ахача колхоза къахьегархоша. 34,1 центнер хилар из, вешта аьлча соьхкарчул 6,4 центнер дукхагІа. Шоза хІана ьаьц аьнна тІеккхоачашъьвй пачхаьалкхенга ялат дохкара план. Планах 3640 тони йохка езача метте укх шера 1-гІа октябрь хьатІакхачалехьа 5288 тони ехкай, вешта 146 процент кхоачаш а еш.

ХІара гектара тІара 29 центнер яьккхай Цеча Эскара цІерагІча колхоза лаьтта леладераша. Цар а шина

111 процент кхоачашъьвй пачхаьалкхенга ялат дохкара план. Социалистически декхарех 2440 тони йохка езача метте, боккъонца ехкар 2712 тони я.

Ялатаи кхедерел тІехьабиеац шоай хьинаререча къахьеганца башха-дика толамаш доахаш бола тха хьайбаш леладераш а.

Советски халкъа еза ца хьатІакхача юхедиеача укх денош шерра социалистически яхь ьаржай района хьайбаш леладераша юкъе. Къаьста чІоагІа ьаржай из шурий-товарни фермашта юкъе.

Из къаьста хьахьокхаш дола масал да соакка тІехьаюсаш хиннa дукха кера-кера коллективаш чьалхалаттарашта юкъе ухаш хилар.

Масала, укх январь бетта юкхье денз апрель бутт боалаца районе хьалхара моттиг лелаьй Кирова цІерагІча колхоза коммунист С. Х. Хатагов керте латтача шурий-товарни ферма коллективо. Цу колхоза хьайбаш леладераша вІаштта 5 шера чІоагІа лелаьй КПСС райкомеи райисполкомеи карара кара тела ЦІе байракх. Цхьабакъда, дукха ца ялалехьа хьалхара моттиг дІаяна йийнар цар укх тІеххьарча хьнналца тІехьамсарех хиннача ХІХ-ча партсъезда цІерагІча колхоза № 2 йолча шурий-товарни ферма коллектива (заведующи Д. П. Фролов). Карара кара тела ЦІе байракх ше дІавоцаш № 2 йолча ферма коллективо дош делар байракх карара ца ялийтара ший деррига низаш тІадохийтаргда аьнна. ХІаьта ХІХ-ча партсъезда цІерагІча колхоза хьайбаш леладераша сийленца кхоачашду шоаш долла дош. дІаха кхоалагІа вІаштта ду царна карара кара тела ЦІе байракх.

Белгтала турпале къахьегарца яхье такъа лоац ХІХ-ча партсъезда цІерагІча колхоза опытни кулгалхо П. Г. Шабанов керте латтача № 5 йолча шурий-товарни ферма коллективо.

Советски Іалдала новзткъе итт шу дизара сийна цу коллективо шера планна совгІа 9 бетта ехкай 300 центнер шурий, цхьакийта бежан тІера ца доалийташ леладаьх деррига доахан. Шера план 4660 центнер йолча метте, 1-гІа октябрь хьатІакхачалехьа ехкай 5000 центнер.

Района йоа тІара оалхазараш леладеча фермашта юкъе хьалхагІа а санна хьалхара моттиг лоац Т. Ц. Маканкина заведующая йолча ХІХ-ча партсъезда цІерагІча колхоза ферма коллективо. Социалистически декхарех 1520 эзар фуъ дохка дезача, метте 9 бетта дохкад 1806 эзар фуъ, е процентанца лаьрхІача 119 процент кхоачашъьвй план.

Хьокхамаш дика долаш хьайбагІа Н. Д. Сулашкин керте латта йоа тІара оалхазарий ферма коллектив а. Цу коллективо 114 процент кхоачашъьвй пачхаьалкхенга фуаш дохкара шера план, декхарех 1210 эзар фуъ дохка дезача метте боккъонца 9 бетта декхар 1379 эзар фуъ да.

Производственни планаш толаме кхоачамъе вІаштІехьдаьннад пайда эаанза дола кхоачамаш лахар, коллектива производственни гІулакхий лаьтув боахаш йола доал дара хьалхалатта методаш юкъекхахьар бахьан долаш.

Масала, укх тІеххьарча ханнаца колхозе эггара тІехьарчарех цхьа моттиг лоацаш ер ХХ-ча партсъезда цІерагІча колхоза шурий-товарни ферма (заведующи И. Т. Логачев). ХІара кхоабача Іатта лоархІаш йоаккхаш хиннa шура эггара кІезигагІа яр. бетта 130—160 килограммаш тІехьаланар, цхьабакъда, шин бутт хьалхагІа цу ферма доаркай болх шин сменах беррболаш вІаштІехьбаьккхачул тІехьагІа, гІулакхаш тоадала доладелар. ХьалхагІа хиннa мах, хьалхагІа хиннa доакъараш шоаш долчча дисар. Къахьегама хьалаш мара ца хувцаш, хІаьта цунах бола пайда сихха гуча а баьлар. Августеи сентябреи бетташка колхозерчарел хьалхаьхьар № 3 йола ферма, хІаьта хІара кхоабача Іатта лоархІаш йоаккха шура август бетта 207 килограмми сентябрь бетта 210 килограмми хилар.

Укх гергарча хана шин сменах болх бе йолалургья еррига шурий-товарни фермаш.

Районе дукха хьалхийнаб къахьегамхара гІулакхаш коммунистически лелабеш тІехьабисараш шоашта тІехьа кхебеш бола производстве хьалхалаттараш. Царех ба: «Путь к коммунизму» яхача колхоза кора тІара оалхазараш лелаьу. 9 бетте хІара дахача котамо тІехьара 123 фуъ гулдаь М. Л. Лунченко, 9 бетта декхарех 3200 хьакха йорстаг езача метте чуоттаь 2472 хьакха йорстаь ХІХ-ча партсъезда цІерагІча колхозера воккхагІа вола свинарь И. С. Полеников, денен бийсанген юкъера лаьрхІача хІара Іасилга 700 грамм дозал тІадеттадолийта цу колхозера Іаьсий леладер В. С. Киселева, шера декхарах хІара Іаттагара 2450 килограмм шура яккха ца езача метте 2683 килограмм шура яьккха «Победа» яхача колхозера доярка В. Н. Гребенченко, хІара кхоабача Іаттагара 12135 килограмм шура яьккха ХХ-ча партсъезда цІерагІча колхозера доярка К. Н. Панарино, 626 гектара тІара ялаташ хьеккан 730,3 тонн е хІара гектара 35 центнер ялата яьккхай йола «Победа» яхача колхозера комбайнераш М. О. Агарков, П. Е. Лысенко, Е. Ф. Каьччнов, 225 гектара тІара 30,1 центнер ялата яьккха Кирова цІерагІча колхозера комбайнер Ш. Халухаев, дукха кхьбараш.

Парте районни комитето, юкхьанцарча районни организацеша хьалхарча денощке а дена чІоагІа тІахьожам оттабир тІайийна декхараш кхоачаш мишта ду хьожаш. Къаьстта уйла тІайохийт социалистически яхьа шоай ханнахьа итогаш яра, уж шерра дІайоаанийтара. Масала, райкома пропаганды агитацеи отделе вІашагІъеллай колхозийи совхозийи балха еррига итогаш чуйоагІаш йола экономически кабинет.

Балха гІулакхаш шерра дІахойзийтар дукха хІара бетта, цІара кварталь арахец хьайбай продукташ яхарен кийчьарен гІулакха колхозашкеи совхозашкеи леладеча социалистически яхьа бюллетеняш, хІара итт ди масса доал дІаладу КПСС райкома здания хьалххашка хьалъоттадаь латта района хьокхамий доскаш, дикагІа йолча коллективайи производстве хьалхалаттарийи сийна байракх урагІйоггІ, арахец къахьегама листокаш, «листокаш-молнеш», дукха кхийоа фермаш лелаю.

Нахала шоаш беча балха тІа района партийни организацеша чІоагІа уйла тІайохийт культурно-бытовой хьалашта. ХІанз дукхагІа йолча тракторно-полеводчески бригадашка, хьайбаш леладеча фермашка башха-дика красни уголокаш, ленински цІенош, душевойш, кхьираш я. Цу дерригача хІамашка торо хулийт дика садаІа, керда газет деша, телевизорга хьажа, радиога ладугІа.

Района къахьегамхой хьинар кхи тІа а айдаь массане а цхьатарра уйла тІайохийташ къоабалъеш йолча КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш, сийлахь-боккхача Октябра шІейна еча дийчоне.

В. ВАРЛАЦКИН,
КПСС Сунженски райкома секретарь.

Мишта кхоачашду юбилейни шерара декхараш?

ДАЬХЕННА ЦІАККХА А ЙОВРГЙОАЦА СИЙЛЕ ЯЬККХАРАШТА

МОСКВАНЕ КОСМОНАВТИЙН АЛЛЕЯ ХЬАЕЛЛАР

МОСКВА, 4 октябрь. (ТАСС). Тахан, кердача «космически заманна» эггара хьалхара лаьттан искусственни спутник сиговьхийта итт шу дузача дийнахьа, СССР халкъа боахама карагІдаьннарий Выставкана юхе йоккха митинг хилар. Космос кардерзара даькъе советски халкъа карагІдаьнача тІехдаьнна доккхийча хІамай сийна егІача сийлахь-езача монумента лалла хьайийлар сийлахьча летчикий-космонавтий скульптурни портретий Аллея.

Цу митинге баькхар эзараш москвичаш. Цига бар СССР летчикашкосмонавташ, Советски Союза Турпалаш Павел Беляев, Валерий Быковский, Алексей Леонов, Андриан Николаев, Константин Феоктистов.

Митинге къамаьл дир Моссовета исполкома председатела хьалхарча заместитела Е. Т. Самодаева.

ЛИТЕРАТУРА, ИСКУССТВА, АРХИТЕКТУРА ДАЬКЪЕРЧА СССР ЛЕНИНСКИ ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИ ПРЕМЕШТА ЙОЛЧА КОМИТЕТАГАРА

Литература, искусства, архитектура даькъерча СССР Ленински Паччахьалкхени премешта йола комитет 1968 шера СССР Паччахьалкхен премеш ядара язаь балхаш дІачуийла йолаеннай. Хьажа дІанйду талант йоккхагІа, идея лакхагІа йола литературни искусстваи произведенеш, ховагІен кхомегІем дола архитектурни гІирсаш.

Балхаш хьачутел паччахьалкхени, творчески, общественни организацеша.

Кандидатураш тІаэц укх шера 15-ча декабре кхаччалца. Хьачуэц укх шера 15-гІа июнь хьатІакхачалехьа кепатеха араяьха (кхоачашдаь, хьалдаь) балхаш.

Хьаоттаварцеи документаши кийчдарцеи дувзаденна мел дола дешай хьакъехьара хІамаш ца доаш вар литература, искусства, архитектура даькъерча СССР Ленински Паччахьалкхени премешта йолча комитетаца вуптаала деза укх адресах: Москва К-51, Неглинная ул., 15, тел. Б3-44-67, Б3-19-30.

Киргизски ССР тахан. Фрунзе, Советски майда.

А. Полякова сурт.
ТАСС фотохроника.

САГА ДОЛЧА ДИКАННА

«Индустриализаце хьаьнй вай мохк экономически хьамьехьа шин лоІаме хилар чІоагІдара, халкъа боахама деррига доакъош технически эргадаькха тоадаро, кертбоахам кердача социалистически парда тІа баккхара хилиза аргІбаца материальни база».

(«Сийлахь - боккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу яхача КПСС ЦК Тезисаш тІара).

Металл, электроэнерги, кІор, мехкдаьтта, газ, машинаш, станокаш — деррига СССР езача - йоккхача промышленноста доаккхаш а деш а мехдар дукхьала дуи ший дукха дешдаш. Из аш керттердар — советски граждланаш чуІеча цІеношка, кхачанша, барзкъашка, культурно - бытовой гІулакхашта эшача товарашца Іалашбелга кхоачашдар дукха.

ХІаьта нагахьа санна социалистически индустриализаце юкхьанцарча шерашка советски наха еза - йоккха индустри хьаяь дукха, са а кхераш, дукхахча дикаех ца кхуш шоаш бутташ хиинабале, тхъаьттлагІа шераш чакхдоалаш производства средстваш халкъа потребление товараши хьалелга вІаши гарга дигара декхар кхоачашделга хьалхашка отталаьлар Коммунистически парте. Советски мехка Іалаьнате доакха ве хаьча тІемо из процесс юкъагІийтар.

Потребление хІамаш хьаяря производства средстваш хьаяри дегІаахара сухалаш вІаший гарга оалга — советски халкъа боахамерча хІанзарча ханарча структурни хувцамий дІоархІамегІча башхалонех цаІ я. Бакхача наха материальни культурни эшараш юкъарча доацаш кхоачашдеш дола промышленноста доакъош сихха дегІаккхуалара ийкъ лаьаб социалистически паччахьалкхено.

1913 шерацa ийсдича Советски Іалдала шерашка дукха хІама ца эшаш 23-зза дегІаденал потребление хІамаш хьалъелга. Овлангара денз эрга а аьха тханьй капиталистах юхейиса яйтачей кхачаш индустре предприятеш.

Иштта да 1918 шера национализаш яьча хІамаш тегача, кога гІирсий, кондитерски фабрикашкара гІулакх. Цхьабакъда дааьна дукхагІа дола халкъа потребление товараш советски хана хьалъьвча предприятешка хьаду. Болх бе йолаенай хІанзарча ханарча техникаца кийчъаь, эггара толашагІча хІанзарча ханарча технологехи материалеи пайда ийбу яйтачеи кхачани промышленноста хьараш керда предприятеш. СССР ейгеи кхачани индустри дегІаахара масштабашта тешал ду укх тайпарча цифраш. Нагахьа санна 1918 шера Россе еррагача кІадаш деча фабрикашна 1.817 миллион квадратни метр кІада деш хиннале. хІанз мехка кІадаш деча промышленноста дукха хІама ца эшаш 6 миллиард квадратни метр кІада арахец. Кхы а чІоагІагІа дегІаденал дукхагІа мальхераш хьаделга. Эшаши йоазони хьадеага дегІаденал 138 миллион квадратни метргара 509 миллион квадратни метрга кхоачаш, гаташ —121 миллион квадратни метргара 591 миллион квадратни метрга, хьарем — 35 миллион квадратни метргара 869 квадратни метрга кхоачаш.

Телата кога гІирс 1913 шера арахецар 68 миллион пара, хІаьта 1966 шера — 522 миллион пара. Революци хилалехьарча Россе 700 эзар сахьат хьалоца, уж а кертерча даькъе эсала, истозаш тІа доттІаду сахьташ дар. ХІаьта СССР сахьатий промышленносто эггара эрг - эргагІча тайпаех даза 32,4 миллион сахьат ду, хІаьта уж дунен рынке дика довзаш, шерра дІа а дахьаш. Аьхха 1966 шера хьаьвча радиоприемникийи радиолайи дукхал 6 миллионга дІакхаьчай. телевизораш — 4,5 миллионага, холодильникаш — 2,2 миллионага, бархкъаш дутта машинаш — дукха хІана ца эшаш 4 миллионага, фотоаппараташ — дукха хІама ца эшаш 1,5 миллионага, и. кх. дІ.

СССР-е чуьрча рынка тоpонаш Іалаьнате йоккхий я. Дукха а йолча универсальни специализированни магазинашка говзе а юта а хІара денна бІаьш миллионаш сомий наьха тайп - тайпара дола наха дукха а эша товараш дохк бахача нахага. Товараш тІа - тІа дукхагІа хетт. хІана аьлча уж кийдара йоза бахача наьха торонаш дегІаухаш латт. ХІаьта цо товараш кхы а дукхагІа худа дІадехаш хилар бакъ ма дий. Цунна дувзадента лоархІаме да. Дукха ха йоацаш СССР Лакхахьарча Совета Союза Совета торгонаеи бада мах бытовой гІулакхашка Іалашбарен хьакъехьарча Массазарча комисс нийпиатива гІа СССР Министрий Совета Президиумо халкъа потребление товараш ду промышленни министерстваш розничи оборот товарни ресурсаш ца Іалашъяра. товарий, къаьстта а кІадий, кога гІирсий, культурно-бытовой гІулакхашка ухийтачеи боахам тІа эшачеи хІамай дикал тоаяра кхы тІа а гІулакхаш чакхдаха декхарийла я хилар белгалдоаккхад.

ХІара шу шерентара еза шеренга алсамийнай кхачан промышленност. Шекар - песок хьаелга дегІаденал 1913 шерарча 1.363 эзар тоннагара 1966 шера 9.740 эзар тоннага кхаччалца: хьайбай даьтта — 129 эзар тоннагара 1966 шера 1.042 эзар тоннага кхаччалца. Потребительски дІадехараш дегІаух. хІаьта цунуьа кхы а дукхагІа ма шийй дехал дакха йолен чам боли продукташ, эггара хьалха дуахен шурийн индустре хьаешъяраш а эшаш. Цунна доашха а ду ханарах дегІаухаш латта бахача наха дІадехараш кхоачашде дезача дукхен шурийн промышленность производственно - технически лард дегІаккхувлара Коммунистически партеи СССР правительствой йоккха терко тІаухийташ хилар.

Капитализма мехкашца СССР зоаттаеча машаререча экономически яхьа юкъе хоалам беча лоархІаме да халкъа боахам дегІааллара сухалаш. Цар эггара чІоагІагІа къовсам болча тайпара тешал ду социалистически системанна толашагІа хилара. Шеко яц производстве дегІааххара сухалашна керттера экономически декхар — эггара чІоагІагІа дегІалъхача капиталистически мехкашта тІехьакхереа царел хьалхалонаарен декхар кхоачашделга Іалашпенхилара.

Советски Союза Іалаьнате йоакха зе дась шоллагІа дунен тІом йистебаьча гІоне дІадахача 22 шера СССР-е шера керте юккъера лаьрхІача 11,2 процент дегІаахай промышленни продукци, хІаьта капитализма эггара йоккхагІа йола чІоагІа лe йолча Америка ВІашагІкхийттача Штаташка — 3,9 процент. СССР-е промышленни производство юккъера лаьрхІа шера керте дегІахар лакха хинна ца Іеш, из дами а дегІаухаш я. Дукха хІама ца эшаш нулегара дІайолаеннача советски индустре хІанз арахец США хьаечул кхаь даькъах мин дакъа массел продукци.

Шеко яц промышленни производства сухалаш дІахо айдара къаьстта а боккхача лоархІаме 1966 шера дІайолаенней 1968 шера чакхъярг йолаш йола экономически реформа хургхилар. ХІаьлехьа а кердача тайпара болх беш йолча 5000 промышленни предприяте практика юкъекхуь планированеи экономически стимулированеи керда принципаш. Цар опыто хьахьувах социалистически производство дІахо а дегІаккхувлара боахама реформас чу беркате перспективаш хьагучайоах.

Революци хилалехьарча Россе промышленносто деш хиннар дунен промышленни производствах диъ процент гарга дар. ХІанз СССР индустре деррига дунен тІарча промышленни продукцех пхелагІа дакъа ду.

Яков УШЕРЕНКО,
Керданий новостин Агентства (АПН) комментатор.

ШОАЙ ДОШ ДИЗЗА КХОАЧАШДАРА

Шелковской района Ленина цIерагIча колхоза хьайбаш лелийерашa дош деннад цхьоалагIа ноябрь тIаккхоачаш пачхьалкхенга шура йохкара а кхитта кхьйола юртбоахама культураш йохкара а шера план кхоачашъе. Мишта кхоачашду цар тIаийца декхараш? Колхозе кхоь шурий-товарни ферма я. Колхоза парткомо, правленес боккха тербам тIабахийтаб царна юкъе Октябра сийна шерра социалистически ялъ йоаржаяра, хьайбай продуктивность лакхъяра. Юбилейни шера хIара бетта ю укхаза фермашта юкъе перекличка, балха итогаш. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийт балха юкъера кхоачамбоацараш дIадаха, къахьегамхой боль тоабе.

Юбилейни шу доладелча дена фермашта юкъе лелача социалистически ялъе хьалха латт кхоалагIча шурий-товарни ферма коллектив. Ферма заведующи волча Хасуев Рамзана дувц: «Юбилейни шу доладуча хана коллективо дош деннадар Октябра сийна фермай коллективашта юкъе лелача социалистически ялъе хьалхара моттиг якха. хIаналла бакъа балха итогаша хьахьокх ма дош кхоачашде вIаштIехьдаргдолга».

Мишта вIаштIехьбаьккхаб укхаза ферма коллектива болх? ХIара доарка лелайеш 18—20 етт ба. Ахкан замалахьа доахангара шура яккхара болх дика лелабора цар. Дийнахьи буси хIара IаттагIара юкъера лаьрхIача ийс-итт килограмм шура йоаккхар ферме ахкана замалаль. Белгалде дезаш хIана а, хьайбай продуктивность лакх на йолийташ коллективо къахьегалда. Из вIаштIехьдаьннад доакъара рацион нийса лелаяр, зоотехнически бокъонаш дIадехьхача тайпара хьайбашта гIулакх дар бахьан долаш.

Лела а болх беш зоотехнически кружок и ферме. Кружока занятеш совхоза отделене специалисташа юкъ зоотехнически бокъонаш, балха дикагIа йола приемаш. Кружока кулгалхо волча отделене зоотехника Магомадов Хьасана дукха гIулакх даьд занятешка хьехаш дар балха юкъедоаладара. Занятеех баьнна пайда хьахьокх укх масало. ДIадахача шера хинначул дикка лакхъеннай хьайбай продуктивность. Нагахьа санна дIадахача шера ахканна кхаь бетта хIара IаттагIара дийнахьи буси юкъера лаьрхIача 7 килограмм шура йоаккхаш хиннале, укх шера ийс килограмм яьккхар ферме цу кхаь бетта.

Коллектива юкъе лелача социалистически ялъе къахьегама толамаш доах доаркашa Хамидова Шумисата, Арсанова Кейпас, Цуруева Маржана, кхычар. ХIанале хьайбашкара шура яккхара шера план тIехкхоачашъьаьй цар. хIара IаттагIара 1800 килограмм совгIа шура яьккхай. Шера план кхоачашъе гарга ба хIанале ферма дукхагIа бола доаркаш.

Боккха тербам тIабахийтаб ферма коллективо хьайбаш дерттIа Iаьнгара даха кийчо яра. Ферманна юкхе хьатIа а эза аргIаш даь дIаоттадаьд гIажа доакъар, планах 6700 тонн силос йолла езача хIанале борхI бIаь тонн силос слва баьннаб отделене механизатораш. ХIаначул тIехьагIа бархI бIаь тонн силос йолла дерхIаш ба уж. Ишта дика лел укхаза хьайбаш чулаттача помещенешта ремонт яра балхаш а.

Ферма коллектива хьагутох шера план 15 октябрь тIаккхоачаш кхоачашъе вIаштIехьдаргда.

КхоалагIча шурий-товарни ферма коллективал дукха тIехьа ца югаш къахьег цхьоалагIча ферма коллектив а. Шера планах ерригa пачхьалкхенга йохка езар 250 тонн шура йолча, хIанале 216 тонн шура ехкай коллективо. Белгалде деза, ферма пачхьалкхенна дIалуш йола шура хьоанал лакха йолаш йолга.

ТIаийца социалистически декхараш кхоачашде эша дерригa хьалаш да шоллагIча шурий-товарни ферме а.

ХIана колхоза хьайбаш лелаерашта хьалхашка доархIаме декхар латт. IалашIе деза тоъал гIожен мотт доакъар, ремонт е еза хьайбаш чулаттача помещенешта. Цу балхашта бррига тербам тIабахийтаб колхоза къахьегамхоша, специалисташа.

М. МАХАДЖИЕВ,
Шелковской района юртбоахама управлене кертера зоотехник.

ХIАРА КОТАМГАРА—220 ФУЪ

Хьалха латтарашта карагIдийнараш теркал а даь, Ермоловски хоа тIера оалхалаош лелаеча совхоза котамаш лелаеча Нина Васильевна Олюнинас предложени елар. Яхха котамаш сов къаяллалца на а лелаеш, уж хин-хаппаьа къоначарца хувца. Юххера а совхоза специалистан цо яхар де баьлар соахи. ХIаьта котамашта тIехьара гулду фуаш гаьнна дукхагIа хила а даьлар. Кхоачам ба нагахьа санна Нина Васильевна санна йолча хьалха латтача котамаш лелаеш цу хаппалш шера керте 175—185 фуъ гулдеш хиннача моттиге дахача шера 220 совгIа фуъ гулдаь хилар аьлча а.

Бакъдар аьлча совхкара толам духхьал котамий структура хIеринъдувхар баьлаш лелаш-м баьнаба. Керттерър да котамашта Iунал миста де деза мов. Олюнинайна ше чаддарра дика ха а хоаш деш хилар. Цо Iалоцду котамаша моашта тела доакъар дерригa а дуалга, сахиллехьен оалайчей электросевзал а дуъйташ, сердала ди 1—2 сахьата дIаьхду, котамош чуйоахка моттигаш даим цIена лоттаю, дIачадуваа дазараш ца хилийтара мел эшар ду.

Укх шерах дIабахача 9 бетта ше лелаеча хIара яхача котама тIехьара 170 совгIа фуъ гулдаьд Нина Васильевнас. Долее, совхкарча боарамал тIехьаргьа Ленина орден лелаю Нина Васильевна Олюнина укх юбилейни шера.

Е. МАКСИМЕНКО.

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГIЛЕН ЦIЕЙ

ЧIоагIа саькъердаме яр симардийлахьа Грознерча улицашка, майдаишка, паркашка. ВЛКСМ обкомо культура министерства вIашагIделла халкъий доттагIлен ЦIей хилар Грозне.

Iуйран 10 сахьат даьлча Ленина цIерагIча майданера дIайолаелар спортсмений мотоколонна. Грознерча сийлен моттигашка тIолла чаккхьяьлар из.

Дукха саькъердаме мероприятеш хилар города тайп-тайпарча моттигашка.

Паркашка, «пролетбаг» яхача культура ЦIагIа, иштта кхычахьа концерташ увтталир Ачхой - Мартана, Урус - Мартана, Грозненски, Сунженски, Советски, Ведана, МалгIабика, Шелла, Надтеречни, Ножай-Юрта районашкарча художественни самодеятельноста коллективаша.

«Динамо» яхача стадионе йоккхий спортивни выступленеш йир.

Сарраьа Кирова цIерагIча парке тайп-тайпара мероприятеш хилар.

КЪАХЬЕГАМО БОАККХ АЬТТУВ

ДIадахача шера гурахье юбилейни шера хьувкъама лард йоллара шерра къовсам белабир, тха тракторно-полеводческа бригада къахьегамхоша.

Лаьтта лелабара культура лакхъеш ялат дукхагIа даккхара социалистически декхараш тIаийцар механизаторашa ер шу дIадолалуш. Ахкан лаьттача йоачашa новкъарле яьлла. Дукха къахьийгар механизаторашa тIаийца декхараш толамца кхоачашдара. Боккха тербам тIабахийтар цига предшественникаш хиннача лаьтта гурахьа дув ялат дIадера. ДукхагIа долча даькъе хьалха хьажкIа, гидуарташ, шекара свекла дIайийна хиннача дIадийра ялат. Полунара хьисапе тоадир лаьтта. Лаьттаннара тIоадал соцаеш маххаш даьха, культиваци яь лакхарча кондицех дола фу дIадийра. Фуца цхьана суперфосфат тессар, эйба лаьтта аьхар. Ишта оака хьийга къа доийар.

Пачхьалкхенга планах 540 тонн ялат дохка дезаш ер тха коллектив. хIаьта декхар 864 тонн да. ХIара гектара тIара ялата планах 17 центнер оаккха елача 20.7 центнер яьккхар.

Чуйца яьлай гидуарташ. Дика къахьийгар хьалхалаттача комбайнера коммуниста Гетагажев Хьажбикара. Сеннах 240 гектар чара хьахха на елача шийна комбайнерца 904 гектар хьеккхай цо. Дика болх бир комбайнераша Боргов Хьасана, Мержоев Джабраила, кхычар.

Ялат чуэпара сагото дIаьннай, цхьабакъда, чуэца езаш я шекара свекла, кхунна цхьана хьатIадоагIача шера хьувкъама лард йолла еза. хIанзе гурахьа дув ялат дIаде деза агротехнически дикача хана, цаI гектар бIаьсти аха на юташ яйъ аха еза.

560 гектара тIа гурахьа юв культураш дIае езаш я тха коллектив. Гурахьа дув ялат дIаде деза лаьтта декхагIча даькъе ахад хIанзе. Лаьтта оахача агрегаташта тIехьа маххаш, катокаш я. Агротехнически бокъонаш дIамадеххаре кийчду лаьтта.

Ялат чуэца доладуш боккха тербам тIабахийтар оаха гурахьа дуъогIолча ялата фу кийчдара. Кхоачам хилала цхьоалагIчен шоллагIчен классах йола фу моллаш тоха кийча да. Дика тоадаьча лаьтта лаьрча кондицех йола фу дIадуш дьхкахе къахьег механизаторашa Келигов Махьмада, Медов Ахмат-Гире. Царех хIаране шоай плугах 14 гектар дIае езача сменах 20—25 гектар юш.

Гурахьа юв культураш хIаеша цхьана эйъ оах механизаторашa. Из оахаш я трактористаша Бекхоев Баьхаудина, Гандалоев Арсана. Мерсоев Бекбулата агротехнико дIамадаххара кIоаргал я долаш, цаьна 3,6 гектар йолча 8—10 гектар лаьтта оах хIара сменах.

Кийча е балхаш дIадолалаьча итт тайнахьа 450 гектара тIа ялат дIадийнеш 360 гектар зйба хьаян даьнгаь тхо. Бригада болхлой къахьегама цемгаш кхы тIа лаккхьеш ба.

Дика къахьегаш йолаш къахьег укх деношка тха механизаторашa Сийлахь-боккхача Октябра къахьегама совгIат кийчдеш.

М. ГАНДАЛОЕВ,
«Ингушский» совхоза № 4 йолча трактора-полеводческа бригада бригадир.

РОССЕ ДИКАГIВОЛА ПОВАР

Цхьа бутт совгIа ха мара яц Конев Юрий парте член вола. Комсомола чугIарашка боккха ийкъ чакхбаьккхачул тIехьагIа хиннав цунах коммунист.

Комсомола Шелковской райкоме хIанз а долаш да цун учетни карточка. Цунга хьежаш вагIача сона хьалхашка увтт цу деношерча, къахьегара тIера вотта, хьакъалерча сага сурт. Комсомоле ший ихийтта шу даьлча вахав Юрий. 1955 шера комсомоле ваха цунна рекомендаци еннай ше воача классе деша баьгIарашa. Уж тIаьат баьнабаш. ВЛКСМ члена шин лакха а кхьабаш, цар дег даьхараш сийлена кхоачашдеш хьаенав Юрий.

1958 шера Конев Юрий — Нальчикски кооперативни техникума студент. ХIаьта кхача кийчбара технолога специальность а цIаьхха латадоха зарашдар цо. Цун да Шелковской районе эггара къаьнгIа вола, цуй гIулакх тIехдаьнна дика довза повар ва вийн. Юре тIавийхха техникуме кхачеш йохайр. Гошхьа дукха бар цоай знанеш, опыт укханга хьалла кийча болаш, укханна дикадар хилар довш бола иах, преподавателаш...

Техникумера ваьлча эскаре гIулакх деш хул. Цул тIехьагIа Шелковской района Каргалиновскерча чайне производства заведующи хул. Боккхала а дика хулар Юре кийчбу кхача. Цун коллектив районе эггара дикагIа лерIа яьхар.

Социалистически ялъе доккхий толамаш дахарах, комсомольски организаце тIехйиьнна дика болх беш хиларах ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота ду Ю. Коневна.

Ха дIа ме уха нах дехIаух, вахар тоадуш хуцаьлду... 1967 шера сентябрь. Москва. Укхаза конкурс даьккъа дана воагIа кхо эзар дикагIвола къона повар. Шоай говзалла дIахьувкха ялъе бол Росссе кхача кийчбара говзанчаш.

— Фу хургда ца ховш са хьувзар, — дувц Юре. — Дукха бар кхача кийчбу говзанчаш, классни специалисташ, тIаккха са хьувзаша даьларий. Сахьат дицар фу дергда ца ховш вица а! дукха ма дий эрсий кхачан тайпаш. МалагIа хержача бакъахьа бола? Юххера а хьожача кача фу кийчде мегардола...?

ТIехьара а залиноной осетр кийчбир Юре. Из конкурса дикагIа бола болх хилар. ХIаьта комиссе из эггара толашагIа а лаьрхIар. Вай мехкахо эггара дикагIа вола къона повар хилара мукIарал дир. Цунна кхоачайир котоъльнавчун Диплом хьалхара призи.

ХIана цIавена цIагIа ва из. Дахий къахьегачо. Хала да гIалишар декъаде. ХIаьта Юре декъа а дац из-м тIадхьегарах хиина гIадвахар на дий ва!

И. ВИСАРАГОВ,
ВЛКСМ Шелковской районна оргтдела заведующи.

Таллински политехнически институт. Химически факультета студенташ химически технологе процессийн аппаратийн лабораторе ба.
В. Маслюкова сурт.
ТАСС фотохроника.

ИРА ХОАМ

НЯНЬКАШ ДОАЛIА А ОТТАЯЬ

ГРОЗНЕ ШОРТИГА ХIАНА ЯЕЛ ЦIЕНОШ ХЬАЛДЕЛГА

Корпункте телефона гургал техар:

— Новкъостал де сона, — декхар деш аз яр тIейбаш хьатолаш. — Кердача квартире чухар деаде кийчдуш вар со, цхьабакъда, Горжилуправлене юла а тIехьадаьккхад ордер хьаятьелга.

Мел шоай безам хилча а соца къамаьл даьча ордер яъе йиш йолаш бацар горжилуправлене болхлой: квартираш яц. Халахете а, из цаI хинна Iад городе дукхха ха хьалхагIа дена кердача квартирашка чухйиша хила а белаш, хIана а очередах латташ.

ЦIенош хьалдара оттаяь пачхьалкхен планаш кхоачашъяь И. Сидоров керте латтача «Грозпромстрой» тресто. Цу хьакъехьа дувц республика статистически управлене справко. ДIадахача укх пхе шера 65.227 боадратни метр чуIе моттиг дIаенцаш къахьегамхошта. Цунах хуа шин эзар совгIа масадолча хIаманна кийтъь, паргIата шишша цIа дола квартираш. Цу треста прел прилтеша шортига хьалдераш чуIе цIенош хинна Iац. Цу пхе шера городa дIаеннаш 585 моттиг йола дешa даха ха йоачача берий учреждене. Цуьтхьа берий яслешш бешамаштеа чуIеча цIенош эггара дIалхарча этажера тикай помещенеш нийсъенза ца боалаш ба укхаза.

Города юкъе, Победа яхача проспектагIа, хьокха оттайича санна латт дукххаал вIаштIаръяь яьсса коробка — бахача наха цIагIа эша гIулакхаш дара салон. Грозненашкара ца прокат хьанйцача проектни документацех городе Орджоникидзе салон хьалъяь яьнна дукха ха я. ХIаьта Грознера салон хIана а вига бIалхаш тохаша долча корий Iаьржоча квадраташца хьалхашка гIолла дIаухача наха бIаракъежаш латт.

Укх тIеххьарча пхе шера йийттеш ахи миллион сом тарга ахча имсад «Грозпромстрой» трестагa пайда ца энаш. Ведомства шера план хул цу нах. ДIадахача пхе шерах бIарчача хьан шера «Грозпромстрой» трест саналаш хиннай ала йиш йолаш да. Из «выходной» лакхе аьнача тайпара Iалальмате бехача маьха хиннад наха. Пхе шера хинна эе миллион сомал тIехдаьннад брак даь балхаш юхаларах, материалаш совнагIа дIадахийтарах.

Планаш кхоачаш на ярах бола беррига бехк материалаш Iаламъяра юкъе кхоачамбоацараш хилара дIатIабехк треста кулгалхоша. Из-м вешта а ница дар керда хIама. Цхьабакъда, ужжамо долча хьалашка грозненски доалахай геттара дика доархIабу чуIе цIенош цхьйола объекташ хьалъяра енача пачхьалкхен задания. Белгала аьлча, дIадахача шера чуIе цIенош хьалдара план 135 процент кхоачашъяь орджоникидзеншa. хIаьта укх шера хьалхарча квартала задании 70 процент тIехкхоачашъяьй. ХIаьта «Грозпромстрой» тресто хIанз а юкъахьаькхай города чуIе цIенош даларa квартала план. Моттигерча статуправлене деча тешалах, чуIе цIенош хьалдара оттаяь хьалхарча ах шера план 40 процент мара кхоачашъяьяц.

ГрозненцашаIа, хIаьта Кьийбаседа дIирашкахьарча цар доладхоша — 111 процент, гIишлон материалашна IаламъIера гIулакха грозненцашта дIалаьттараш санна йола хадонаш шоашта тIалаьттаьие а.

Тоъаш яхаш шоаш колаеш йола материалаш во дораш грозненцаша. Бакъда, нагахьа санна треста официальни отчетах тийшачахъ долла хIама дика латт.

— Оахам кхьметтел ахчанца лаьрхIача кхо а ший материалаш, — бакъдеш дувц керттерча бухгалтера В. Визгунова.

Цхьабакъда, городской халкъа гIалбожама комитета активисташ гIишлошъеча а баьа хьежачул тIехьагIа, царна гIуъадьннад ардах, металл, арматура, болтеш чонеш турбаш, кирпичк, олифа, белилаш, дукха кхыйола хIамаш совнагIа дIадахийта хилар.

ТIаккха, юххера а, малагIаш да тресто планаш кхоачаш ца яра бахьанаш? Эггара хьалха боллой ца тоъар. ХIана саггота кIезигагIа эпе а 500 сар ян «Грозпромстройна», мичара бахьаргба уж? ГIулакх во вIаштIехьдаьккха хилар бахьан дедукха саца лоиш бац укхаза боллой. Соалка дIабаьннараш дукхагIа бар хьатIаийнарел: хьаийнар 2.257 саг бар, хIаьта дIаваьккхар — 2313. 1966 шера хIара шоллагIвар хIана пац аьнна волча болхлочо йитай трест шоаштa лайна яхаш доза баьнанах. Иштта шоашта эйна дIабийннаб уж къахьегам во вIаштIехьбаьккха хиларах, болх боацаш сена латташ хакаш лохаш хиларах, алапеш лоха хиларах, чуIе моттиг ца хиларах.

1960 шерое а Аргун яхача поселке болх бе йолавийтай гулдеш долча цIенощта лаьрхIа панелаш кхьдола доакъонаш кийчду завод. ХIаьта пачхьалкхен акт хIанз а кулг лаьдаьа я, хIана аьлча завод дукхха «цIогаш»-кхоачамбоацараш долаш я.

Пхи шу да республика кулгалдеча органашка Н. Сидоровга «ладуагIа». ХIара да массаза дувцI гIулакх тоадергда аьле дош лу цо. хIаьта ше хьалхагIа а санна, планаш дIахо а юхьагIйоахаш ва. ТIаккха юххера а, гучох, Н. Сидорова гIишлошъяра генех бола тешаш бa а байна, дукха ха йоаццаш из ма(в)кай доалах цIаьала лаьрхIар моттигерча организацеша. Хьана Н. Сидорова 34 изаьча оттаьй укх шера хьалъяь яха езачa объекташта хьалхара бехктохам царна хIаьгIа а билла. Няньхашта юкъе ба министраш Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета Председателa заместитель В. Сухин а волаш бола республикера кхыйна бехктоххамера болхлой. ХIана сатийина шашлак даа хьоашалгIа а чожаваш дуна Тирка тIа яха йиш йолаш ва Н. Сидоров. ЧуIе цIенош кхьйола объекташ хьалъяра планаш юкъагIъяхара хьалхара керттера бехктохам няньхашта тIабуж.

А. АНДРЕЕВ.
«Известий» соб. корр.

Грозный.
«Известия», 3 октябрь.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАЬД

Октябра 50 шу дузача ленина сийлена нагъахара инициатива яай республике эггара хьалха дIайолаяьча «Старогрознефть» НПУ мехкдаьттахой коллектива доаха къахьегама толамаш дег гIоадоахаш да. Юбилея сийна тIаийца хинна социалистически декхараш хавал хьалха кхоачашдаьд мехкдаьттахоша. Мехкдаьтта даккхара тIаийна хинна декхараш сентябрь бутт болалуча денешка кхоачашдаьд цар. хIаьта газа чу кхара декхараш иштт а хьанха Октябра лелача цIейса кхачалехьа лаьрхIачул совгIа [illegible] раш тоннаш мехкдаьттeш бIаьн дараш кубически метраш [illegible].

КапагIдаьнначох [illegible] мехкдаьттахоша. Газ икхаьра ийс бетта план 20-ча сентябре кхоачашъяьй цар, планал совгIа ваькха газ 32 эзар совгIа кубически метр я. ХIаьта мехкдаьтта даккха[illegible] [illegible] хьалха [illegible]. Ийс бетта планах лаьрхIачул совгIа [illegible] 27613 [illegible].

Бала[illegible] дика [illegible] Хасавюрта района керте латта цхьоалагIа промысла коллектив. Ийс бетта планах лаьрхIачул совгIа промысла мехкдаьттахоша тIаккха кIезига доцуш 16 эзар совгIа тонн я.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СОЦИАЛИЗМАНА Ю ВОЛЮНТАРИСТИЧЕСКИ КУРАЛ

Китаерча событеша чIоагIа сатем бохаьб советски наьха. ХIанз КНР латта гIулакхаш шоаш чIоагIа теркалдеш хилар дувцаш дукха письмош ухийт редакцега газет дешараша. Маоистий экономически политикий китайски къахьегамхошарча хьален хьакъехьа хетт шоай письмоша Ленинградерча Н. Якубовех Москверча В. Ивановех.

Мао Цзэдуна группо лаьцача «къаьстача» наькъа гуччахьа курал ю Iилман социализмана. Цун дукха положенеш оригинальни бIалла а ия. Истореа хIанзал а довзаш долча марксизм юкъамаччахьа яьхарашца юкъа хIачаш кIезига да цар. Нагахьа санна из ийкъ хьабелабеннача моттигех дувцаш хилча, керттерчарех а доархIаш цIи декха мегаргьа Мао Цзэдунех цун группаш кагийбуржуазни идеологе, цар великодержавни националистически уйлай.

Мао Цзэдуни цун группех кортамукъа баьнача хьалхарча шерашка Советски Союзех кхыча социалистически мехкийн новкъостал а тIа а чIоагIа хьашт долаш бар. Дудукхьа цу хана тIехьатIарчул иерагIа бувзамаш лоаттаде лоиш бар уж царца. Цо ший аргIанна Китае чIоагIйора интернационалистски лестама позицеш. Бакъда, 1955—1956 шерашка мохк экономически дегIабоагIилга волюнтаристически методашца «сихде» гIерташ гIулакхаш лелайора маоисташа. Цу гIулакхаша хелуш зе дир мехка. ХIаьта а, бIарча хьийцача кортамукъа баьнача хьалхарча шерашка шоай мохк дегIабоалабара даькъе тоъал доккхий толамаш даьхар Китая къахьегамхоша. 1956 шера хиннача КПК VIII-ча съездо, хьалхара пхе шера план кхоачашъяро индустриализаценa лард ела хилар нийса белгал а даьнха, мохк дIахо дегIабоалабара, халкъа вахар тоадара тIабераэбхь ийкъ чIоагIйор. Съезда решенеш тIа оттаьяр шоллагIча пятилетке (1958—1962 шш.) промышленность, юрта боахам дегIабоалабара, халкъа хьал-торо айара лакха, цхьабакъда, геттара дика вIаштIехьаргйола темпаш. 1957 шерацаийейча 1962 шерале дукха совгIа эшашагIа йоаллаш шоаза лакхъаза езаш яр промышленноста продукцо, хIаьта юрта боахама продукци — 35 процент. Съездо декхар оттадьдар «къахьегама вежарле лакхъара дарда тIа кIезиг-кIезига деш алапи лакхде», аьнна. Пхе шера болхлойн гIулакхерча наьхен алапи 25—30 процент лакхдала деза дар, ахархой доходаш — 25—30 процент.

Цхьабакъда, Китая юххьанцарча толамаштеи пупах ния бола индустриальни пачхьалкхе яраш юкъерча няькъе тIа Iалальмате йоккхий хилечаш латтар, кIезиг-кIезига боахаш, йаьххача хана, чIоагIа къахьегаш беча балав новкъосталца, тIехьайнса хилар дIадаккхар духьа къовсам лоаттабора нах оарцагIбоахаш хилча мара дIайоахалург а йоацаш.

1958 шера юха а исторе лелаеш ихбе лаьрхIар Мао Цзэдуна. КПК VIII-ча съезда решенеш дIаккхайсар, хIаьта Мао Цзэдун «боккха тIа баккхаре» «халкъа коммунайш» политикагa ваьлар. Мадарра аьлча, цига хьагучальлар цун авантюристически, великодержавни уйлаш, массехк исторически этапах бIаргIацкъам тохача юкъа тIехкхоссавала гIерташ из хилар. Цу хана КНР-е боккъонца бакъдора, массаза йолаш йода объективни закономерносташ миччa бесса яле а, нах дукха хиларо халкъа боахам дегIаахара темпаш боарам боанаш чIоагIа сихъе а дувен тIарча дукхагIа дегIадаьхкача промышленна мехкашта 10—15 шера тIехьакхеи хьалха довлен а республикага йиш хулийтаргхилар. Мао Цзэдуна йоахар, «хIара саг — из балха ниха хилча, из дукхагIа ме хул «дегIаахара темпаш лакхагIа хургъа». Цо тоадахьеххар лоаунг: «кхаь шера тIагIеррта къахьийтача — итт эзар шера ираз хургда». Цу шерашка Маоси дунна тIехьалаттаралеш йоалар, «Китае коммунизм хьалъелга хургдола тапьнвара гIалакх дац хIана». IалманIа дукхьалара уж ерригa установкаш Мао Цзэдунав цун группаш йийар экономически дегIаахарга дилача фуннагIа-пелалагIа даь а Советски Союзал кхыча социалистически мехкех хьалхабовла дьнна шоаш лаьрхIар бакъдар дукха. Цо, маоисташа кийттачох царна тоъ ро лурьар дувеш социализма система юкъе къаьстта, хьалхалe йола моттиг лаца.

1958 шера лелаьь «боккха тIа баккхаре» «халкъа коммунайш» политика — из я Мао халкъа боахама проблемашка волюнтаристически ийкъ лелабеш хилар геттара дика хьахьоккхаш йола образаш. Деш йола къамаьл пропорционально, планомерно дегIаахара закона, рузкъа къахьегамга хьежа денаьра социалистически принципа вIалла а хIа ма да барах хинна Iац. Цу хана Мао Цзэдунех цун группо «боккха гIа баккхараш» «халкъа коммунисташтеи теоретически лард йоллача хьисапе» «хьадийтлара» «нувра хьисапе дегIаахара закон», е «тасгIейн хьисапе дегIаахара закон» оалаш дар.

Хьалхалаттача йоккхача промышленноста ларда тIа мара социализм толаме дегIааха йиш ца хилар хьахьоккхаш йола марксизма-ленинизма классикий хьехами СССР опыти йоллашехьа а. Мао Цзэдуна мадарра аьлча цу ханна хьаккхайкадир, продукци дукхагIа яха еза е цIенхаштта материально - технически база я, е балха ница лакха квалификаци я ца лоача аттагIа йолча методий чотах. Цунга хьежжа маоиззадуновски группо хьалхашка оттадир «яран» «з сарехь. Из «дувза» цаI йоаллаш бяккхар кийча [illegible] дукхa «халкъа» ираздехь «ковц» кагий промышленностаха оалаш йолча производства [illegible] лерах пайда гIех эзара лекдар. Цу тайпара ийкъ «лог тешадеш» [illegible]. «Я ханка» бакъбе дагахьа цу шерашка Китае шерра даьржа хинна Мао Цзэдуна дешаш хьувлар: «цхьан кога тIа а ца IIаь ах кога тIа а этта на а доацаш, шин кога тIа этта даха деза».

Йоалхача хана цхьа ког — хIандара производство — бIаьха, воог — кустарни промысел — лоана хила белаш хилар беагалдоахаш хиллача цу формула пропагандисташ шек балацар цу тайпара шин кога тIа а этта лелхаш хIача мара астагIа делхарг на хилара.

Ховы мадарра, йирдаь промышленносте «хьалхашкахьа боккха гIа баккхарах» долча массача хабарах тIехьашкахьа боккхI гIа баккхар хилар. Цхьаккха маIа доацаш экономика гIертаир, найдана йоацача кагийча дошлашкех мартенашкеш IалаьмаIе дукха рузкъа дIадахийтаро, балха чIа масуйхахьа а цхьатарра эзха йоабаро. Iамаш планаш не сий доладо китайски промышленносте хьедамегIа йола диспропорцех хьаьрга кхоачаш производство юкъагIъьккхар. Эггара чIоагIагIча тайпара хIана техи юрта боахама. 1960—1961 шерашка беррига мехк дIаьаьпа этта йоало йоккхий сагото тIаьхоачайр китайски халкъа, массехк шера юха тIехьашка кхессар промышленни юртбоахамен производство. Мехка халкъа боахама дукха доакъош 1958 шера хинна производства боарам хIана юхаметтаоттабеш мара Iац. Экономика кIезиг-дукха стабилизаци йир цу кегарел тIехьагIа ваккхьаха йолаячьа «дертIаккхара» политико. Цхьабакъда, Китая экономика бIарча хьанйцача хIанз а цIенлаь дIадаькхкалац «боккха гIа баккхаре» «халкъа коммунаш» политикаш даьна доккха дулам.

Халкъа боахам воча хьал тIа хи чIоагIа IаIяь халкъа вахара хьалагIа ше хиннача тайпара къахьегамхой чахара боарам геттара лоха бола дунех мехкех цаI я Китай.

Юртбоахама продукци саггота эшаш дола кхы тайпа предметаш тъаьш на хиларо нарех пайда эцара боарамаш геттара лох на дечa алий тац маоиззадуновски группа. Боккха гIабарех болх беча цхьаьнена бетта оттабаь боарам 30 процентага кхаччалла шера доатрол — батт а уча дола 15—18 килограмм ялат а; цхьан сага бетта 125—250 грамм геннарий лаьтта. шера 4—7 метр кIада. Болх ца берийн берийн боарамаш кхы а лохагIа да. ГIулакх кхы тIа а талхаш латт хIаман нйяра тора бахача наьха геттара кIезига хилара. «Культурни революци» йолаяллеха болхлочун гIулакхерча сагги бетта юкъера алапи 50—60 юань дар, хIаьта дикагIа болча хьокхамерча коммунашка ахархочоа шера тIаьпагIа ерригa доход — болх беш волча цхьан сага шера 300 юань гарга. Контрреволюци аьнна цIи яьккхача цийсагIа хургдолаш йола «культурни революци» йоласпачуа тIехьагIа болхлойн гIулакхерча наьхеп алапеш 10 процент хила мегаш лоахь йола массехк мероприятиш дикхьаьккхар Мао-Цзэдуна группо. Мах телаш бола отпускаш ца Китаерча болхлоштен гIулакхерча нахан. Цхьаккха дача а ца хилча дарг а доапаш, саггота чуIе цIенош эш мехка, хIаьта а 1959 шера деша чуIе цIенош практически хьалдеш дац. Дахо йодача хана хьалде лаьрхIа а дац.

Геттара воча хьала тIа а халкъа образовани. 1965 шера деша даха ха кхаьча 30 процентага кхачалла толла бераш деша даха йиш йоацаш а 70 процентага кхачалла бола юххьанцара школа йистеьккха баьнараш дIахо деша йиш йоацаш а бесар. Иштта ца боллашехьа а, тIа-тIа кIезигду образованега, культура тIайоалаявeга дIаухийтар, кIезигах дешархой а, Мао Цзэдуна группа китайски халкъа хьашташ теркалдаш упахшIене лерара даькъе а.

Мехка бахача наха медицински гIулакхаш деда мадарра аьлча хIанз мара дIадолалеш а Iац. 100 эзар совгIа дор мара вац мехка. Нагахьа санна горашка бахача боаллой гIулакхерча наьхен дарба дарга дIадедахчох пхьалела лакьа предприни дешен учреждениешка дIатохаш даде, ахархой бийза нах тела бееа цунах. Мадарра аьлча юртшика дораш бац. Цхьабакъда бахача наха медицински гIулакх дела тоалара деш пхьааккха а хIама яц.

ХIаьта а, шой великодержавни националистически уйлаш кхоачашъяр духьа китайски къахьегамхой вахара дIахо а наступлени еш ва Мао Цзэдун. ХIанз мехка бахача наьха вахара боарам кхы лакх ца балийтараш дIахо лохбараш тIехьа латт из. Уж гIулакхаш чакхоах къахьегамхошта дерттIа алаийй хьисалера вахара хьалаш хилийтара яхна эргйоаца йоахо елга а цхьана лоархIаш «буржуазни экономизм» оалаш йолчоа духьала къовсам лоаттабу а яхаш. Официальни пропаганда дешача хIамай сий а долеш хьаххайбалу, къел социализмеи коммунизмеи хила догIар а эзий гIулакх а да, яхаш.

ХIанз промышленносте юкъехьхьа Дацински мехкдаьтта промыслий «опыт», хIаьта юрта боахаме, — Дачжайски производственни бригада «опыт». Из опыт, мадарра аьлча, болхло экономически гIулакхашта тIехьависача китайски ахархочун боарамга кхоачавеш IотIавара, ахархой вахара боарам кхы а лухагIа лохбара а маIан болаш я. Цу тайпара «кхолаьча» ахчах Мао Цзэдунеи цун группои пайда эц марксистско-ленински партешта духьала шерра [illegible] балха гIулакхаш [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] бюджета [illegible] [illegible] процента кIезиггагIа [illegible] [illegible] гIулакхашка [illegible] Китае.

Маоси цунна гочахьдарча гIазрен ийкъ кхетаду. СССР ер кхыча социалистически мехкий халкъа боахам гIалахцхьлаш доахаш дола толамаш хIанз Китае латтача халкъа хьоладa нийслача сов шаьра гул йола контраст хилар. Цудухьа арахьарча, къаьстта а социалистически, дунеах IIакъестаду цар китайски халкъ кердa «китайски цен» а оттабеш. Цхьаькха оагIорахьара, Советски Союзаи кхыча социалистически мехкехи, белгала аьлча, цар чакхйоахача халкъа боахама тоал дара реформах гIерт Пекин, уж мехкаш капитализм «юхаоттабеш доахк» яхаш доапар а дувцаш. Цхьан оагIорахьара, Советски Союзаи кхыча социалистически мехкашта юкъ оагIорахьара, китайски халкъаи юкъе «психологически барьер» оттае, СССР-ен вежарашха йолча кхыча пачхьалкхенийн опыт Китайна пайдана яц аьнна хетийта гIерт Мао Цзэдун.

Цу тайпара политика китайски халкъа къаман хьаштаншта духьала я.

1967 шера 7-ча сентябре Будапеште ше къамаьл деш, КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева, советски наьха дагардар дIа а хойташ, белгалдаьккхар: «Шоай исторе чухь эггара кхерамегIа йола ха йоаккхаш я хIанз Китая Компартии халкъи. Цхьабакъда, къовсам мел чоалхане бале а, вай дог тийша да, бухсоцача кхьчача революцена карагIдьннараш лорадарш шоай сийлахь-боккха мохк нийсача наькъа тIа баккхарaн царна шоашкара низаш коралоагIаргхилала. Вай дог тийша да, бухсоцачa стомма социализма гIулакх Китае толдаргхиларах».

К. ДАШЕВ.
№ 234 йола «Известия» яха газет, 1967 шу.

ШОАЙ ДОШ ДИЗЗА КХОАЧАШДАРА

Шаьла района Ленина цIерагIча колхоза хьайбаш леладераша дош деннад цкьоалагIа ноябрь тIаккхоачаш паччахьалкхенга шура йоххара а иштта кхыйола юртбоахама культураш йоххара а шера план кхоачашъе. Мишта кхоачашду цар тIайийца дехараш? Колхое кхоъ шурий-товарни ферма я. Колхоза парткомо, правленес боккха теркам тIабакийтаб царна юкъе Октябра сийна шерра социалистически яхъ йоаржаяра, хьайбай продуктивность лаккхъяра. Юбилейни шера хIара бетта я укхаза фермашта юкъе перекличка, балха итогаш. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийт балха юкъера кхоачамбоацараш дIадаха, къахьегамхой болх тоабе.

Юбилейни шу доладелча дена фермашта юкъе лелача социалистически яхъе хьалха латт кхоалагIча шурий-товарни ферма коллектив. Ферма заведующи волча Хасуев Рамзана дувц: «Юбилейни шу долалуча хана коллективо дош деннадар Октябра сийна фермай коллективашта юкъе аьржача социалистически яхъе хьалхара моттиг яккха, хIанзалца баьча балха итогаша хьахьокх из дош кхоачашде вIаштIехьдаргдолга».

Мишта вIаштIехьбаьккхаб укхаза ферма коллективна болх? ХIара доярка лелабеш 18—20 етт ба. Ахкан замалахьа доахангара шура яккхара болх дика лелабора цар. Дийнахьи бусен хIара Iаттагара юкъера лаьрхIача ниъс-итт килограмм шура йоаккхар ферме ахкана замалахь. Белгалде деза хIанз а, хьайбай продуктивность лох ца йолийташ коллективо къахьегалга. Из вIаштIехьдаьннад доакъара рацион нийса леладар, зоотехнически боккъонаша дIалеххача тайпара хьайбашта гIулакх дар баьхан долаш.

Дилла а болх беш зоотехнически кружок я ферме. Кружока занятешка совхоза отделене специалисташа юкъ зоотехнически боккъонаш, балха дикагIа йола приемаш. Кружока кулгалхо волча отделене зоотехника Магомадов Хьасана дукха гIулакх даьд занятешка хьехаш лар балха юкъедоаладара. Занятеех баьина пайда къаьнокх укх масало. ДIадахача шера хиннача дикка лаккхъеннай хьайбай продуктивность. Нагахьа санна дIадахача шера ахканна кхаь бетта хIара Iаттагара дийнахьи бусе юкъера лаьрхIача 7 килограмм шура йоаккхаш хиннале, укх шера ниъс килограмм лаьккхар ферме цу кхаь бетта.

Коллективна юкъе лелача социалистически яхье къаьстта къахьегама толамаш доах доаркаша Хамидова Шумисата, Артаганова Кейпас, Цурувева Маржана, кхычар. ХIанзале хьайбашкара шура яккхара шера план тIаккхоачашъяьй цар, хIара Iаттагара 1800 килограмм совгIа шура яьккхай. Шера план кхоачашъе гарга ба хIанзале ферма дукхагIа бола доаркаш.

Боккха теркам тIабакийтаб ферма коллективо хьайбаш лерттIа Iаьнгара даха кийчо яра. Ферманна юкъе хьаттIа а эза аргIаш даь дIаоттадаьд гIожа доакъар, планах 6700 тонн силос йолла езача хIанзале ворхI бIаь тонн силос елла баьннаб отделене механизатораш. ХIанзчул тIехьагIа бархI бIаь тонн силос йолла лерхIаш ба уж. Иштта дика дел укхаза хьайбаш чулаттача помещенешта ремонт яра балхаш а.

Ферма коллективна хьагучох шера план 15 октябрь тIаккхоачаш кхоачашъе вIаштIехьдаргда.

КхоалагIча шурий-товарни ферма коллективал дукха тIехьа ца лесаш къахьег цкьоалагIча ферма коллективо а. Шера планах эррига паччахьалкхенга йохка езар 250 тонн шура йолча, хIанзале 216 тонн шура ехкай коллективо. Белгалде деза, ферма паччахьалкхенна дIалуш йола шура хьоанал лакха йолаш йолга.

ТIайийца социалистически дехараш кхоачашде эша дерригга хьалаш да шоллагIча шурий-товарни ферме а. ХIанз колхоза хьайбаш леладераша хьалхашка доархIаме дехкар латт. Iаланде деза тоъал гIожен мошен доакъар, ремонт е еза хьайбаш чулаттача помещенешта. Цу балхашта берригга теркам тIабакийтаб колхоза къахьегамхоша, специалисташа.

М. МАХАДЖИЕВ,
Шаьла района юртбоахама управлене кертера зоотехник.

КЪАХЬЕГАМО БОАККХ АЬТТУВ

ДIадахача шера гурахье юбилейни шера хьувкъама лард йоддара шерра къовсам болабир, тха тракторно-полеводчески бригада къахьегамхоша.

Лаьтта леладара культура лаккхъеш ялат дукхагIа даккхара социалистически дехараш тIайийцар механизаторашa ер шу дIадолалуш. Ахкан лаьттача йоачаша новкъарле яьъле а, дукха къаьнийтар механизатораша тIайийца дехараш толамца кхоачашдара. Боккха теркам тIабахийтар дика предшественникаш хиннача лаьтта гурахьа дув ялат дIадера. ДукхагIа долча даькъе хьалха хьажкIа, гидуарган, шекара свекла дIайийна хиннача дIадийра ялат. Полупара хьисапе тоадир лаьтта. Лаьттанцара тIоадал социеш макхаш даьха, культиваци яь лакхарча кондицех дола фу дIадийра. Фуца цхьана суперфосфат тессар, зийа лаьтта аьхар. Иштта оаха хьийта къа довизар.

Паччахьалкхенга планах 540 тонн ялат дохка дезаш ер тха коллектив. ХIаьта дехкар 864 тонн да. ХIара гектара тIара ялата планах 17 центнер лаьха езача 20.7 центнер яьккхаб.

Чуийца лыьнай гидуарган. Дика къахьийтар хьахлалаттача комбайнера коммуниста Гетагажев Хьамбихара. Сезонах 240 гектар мара лаьха ца езача шийна комбайнаца 904 гектар лаьккхай цо. Дика болх бир комбайнераша Боригов Хьасана, Мержоев Джабраила, кхычар.

Ялат чуэпара сагото дIаьяьвай, цхьайкъда, чуаца езаш е шекара свекла, цуппа цхьана хьатIадоагIача шера хьувкъама лард йолла еза, хIанзае гурахьа дув ялат дIаде деза агротехнически дикача хана. НаI гектар бIаьсти аха ца юташ зийь аха еза.

560 гектара тIа гурахьа юв культураш дIае езаш я тха коллективо. Гурахьа дув ялат дIаде деза лаьтта дукхагIча даькъе аьхад дIаьяне. Лаьтта оахача агрегаташта тIехьа мехкаш, катокаш я. Агротехнически боккъонаша дIамадеххара кийчлу лаьтта.

Ялат чуэца дезарушие боккха теркам тIабахийтар оаха гурахьа дувргдолча ялата фу кийчдара. Кхоачам хилал цкьоалагIчен шоллагIчен классах дола фу цалхаш теха кийча да. Дика тоадаьча лаьтта лаккхарча кондицех дола фу дIадуьш хьокхаме къахьег механизатораша Белигов Махьмада, Медов Ахмат-Гире. Царех хIаране шоай планах 14 гектар дIае езаш сменах 20—25 гектар юа.

Гурахьа юв культураш дIаерца цхьана зийь оах механизатораша. Из оахаш я трактористаша Белхароев Бахьаудина, Гандалоев Арсала, Мержоев Бекбулата агротехника дIамадеххара кIоаргал а лолаш, норма 3.6 гектар йолча 8—10 гектар лаьтта оах хIара сменах.

Кийчо е балхаш дIадолалаьча итт дийнахьа 450 гектара тIа ялат эIадийнеи 360 гектар зийа ахьан даьннад тха. Бригада болхлой къахьегамз темпаш кхы тIа лакхъеш ба.

Дика къаьстал йоалаш къахьег укх деношка тха' механизатораша Сейлахь-боккхача Октябра къахьегама совгIат кийчдеш.

М. ГАНДАЛОЕВ,
«Ингушский» совхоза № 4 йолча тракторно-полеводчески бригада бригадир.

ИРА ХОАМ

НЯНЬКАШ ДОАЛА А ОТТАЯЬ

ГРОЗНЕ ШОРТИГА ХIАНА ЛЕЛ ЦIЕНОШ ХЬАЛДЕЛГА

Корнуакие телефона гургал техар:

— Повкъостал ле сона, — дехар ден оаз яр трубка чура хьахозаш. — Бердача квартире чухар дезде кийчлуш вар со, цкьобакъда, Горжилуправлене юха а тIехьадаьккхад ордер хьалаьлелга.

Мел шоай безам хилча а соца къамаьл даьчоа ордер даьъе йиш йолаш бацар горжилуправлене болхлой: квартираш яц. Халакете а, из наI хиина Iаи городе дукха ха хьалхагIа дена кердача квартирашка чухайша хила а безаш, хIанз а очередах латташ.

ЦIенош хьалдара оттаяь паччахьалкхен планаш кхоачашъяц Н. Сидоров керте латтача «Грозпромстрой» тресте. Цу хьакъехьа дувц республика статистически управлене справка. ДIадахач укх пхе шера 65.227 квадратни метр чуIе моттиг дIаеннаш къахьегамхошта. Цунах хул ши эзар совгIа массадолча хIаманца кийчъяь, наргIата шиппа цIа дола квартираш. Цу треста предприятешна шортига хьалдераш чуIе цIеноаш хиина Iац. Цу пхе шера города дIаеннаш 585 моттиг йола деша даха ха йоаначa берий учреждение. Цулухьа берий яслешта бешамаштен чуIеча цIеной этара кIалкарча атажера тикай помещенеш нийсъянза ца боалаш ба укхаза.

Города юкъе, Победа яхача проспектагIа, хьокха оттайича санна латт дукхазала вIаштIаръяь аьсса коробка — бахача наха чIагIа эша гIулакхаш дара салон. Грозненцашкара ца прокат хьайийнача проектни документацех города Орджоникидзе салон хьалъяь йийна дукха за я. ХIаьта Грознера салон хIанз а къига бIалгаш тохаяза долча хорий Iаьржача квадратица хьалхашка гIолла хIаухача наха бIаралхьежаш латт.

Укх тIеххьарча пхе шера йийттех ах миллион сом гаргга ахча дисад «Грозпромстрой» трестага пайда ца эааш. Ведомства шера план хул пувах. ДIадахача пхе шерах бIарччача цхьан шера «Грозпромстрой» трест салоIаш хиинай ала йиш йолаш да. Из «выходной» лакхе аьнкача тайпара Iалаьмате безача маьха хиннад наха. Пхе шера хинна ше миллион сомах тIехьаьннах брак дь балхаш юкадарах, материалаш соннагIа дIалахийтарах.

Планаш кхоачаш ца ерах бола берригга бехк материалаш Iалашъяра юкъе кхоачамбоацараш хилара дIатIабехк треста кулгалхоша. Из-м бецта а мича бар керда хIама. Цхьабахъда, ужжало долча хьалашка грозненций доалахой геттара дика лоархIабу чуIе цIеноши кхыйола объектагаш хьалъяра ониача паччахьалкхен заданеех. Белгалла аьнча, дIалахача шера чуIе цIеноаш хьалдара план 135 процент кхоачашъяьй орджоникидзевцаша, хIаьта укх шера хьалхарча квартала задани 70 процент тIехкхоачашъяьй. ХIаьта «Грозпромстрой» тресто хIанз а юкъахъяьккхай города чуIе цIеноаш далара квартала план. Моттигерча статуправлене деча тешалах, чуIе цIеноаш хьалдара оттаяь хьалхарча ах шера план 40 процент мара кхоачашъяьн грозненцашна, хIаьта Къилбаседа КIиракхаьрча цар доалахоша — 111 процент, гIишлон материалашна Iалашъяра гIулакхa грозненцашта тIалаьттараш санна йола халонаш цоашта тIалаьттаяле а.

Тоъаш яхаш шоаш кодаеш йола материалаш во лорая грозненцаша. Бакъда, нагахьа санна треста официальни отчетах тийшача-м долла хIама дика латт.

— Оаха-м кхыметтел ахчанца лаьрхIача кхе а яьй материалаш, — бакъдеш дувц керттерча бухгалтера В. Вязгунова.

Цхьабакъда, городской халкъа гIалаьожама комитета активисташ гIишлошъеча а баха хьежачул тIехьагIа, цара гучадаьннад ардах, метала, арматура, болотен ченек турбаш, кирпичаш, олифа, бедилаш, дукха кхыйола хIамаш соннагIа дIалахийта хилар.

ТIаккха, юххера а, малагIаш да тресто планаш кхоачаш ца яра бахьанаш? Эггара хьалха болхлой ца тоъар. ХIанз саггота кIезигагIа эша а 500 саг ва «Грозпромстройна», мичара баьхаргба уж? ГIулакх во вIаштIехьдаьккха хилар бахьан лодукха саца лоаш бац укхаза болхлой. Соакха дIабаьннараш дукхагIа бар хьатIайийцарел: хьайийцар 2.257 саг вар, хIаьта дIаваьккхар — 2313. 1966 шера хIара шоллагIвар хIана вач аьнна волча болхлочо йитай трест шоашта лайна яхаш долча бахьанах. Иштта шоашта лайна дIабийинаб уж къахьегам во вIаштIехьбаьккха хиларах, болх боацаш сеца латташ ханаш [illegible] хиларах, алапеш лоха [illegible], чуIе моттиг ца хиларах.

1960 шерра а Аргун яхача посёлке болх бе йолалийтай гулдеш долча цIеношта лаьрхIа панелеши кхыйола доакъоши кийчлу завод. ХIаьта паччахьалкхен акт хIана а хулг ядянза я, хIаца аьлча завод дукха «цIогаш» кхоачамбоацараш долаш я.

Пхи шу да республика кулгалдеча органашка Н. Сидоровга «ладугIа». ХIара ла массаза дуаI гIулакх тоаерга аьле дош лу цо, хIаьта ше хьалхагIа а санна, планаш дIахо а юкъагIйоахаш ца. ТIаккха юххера а, гучох, Н. Сидорова гIишлошъяра генех бола тешам ба а байна, дукха ха йоацаш ца няньккай доалах дIавала лаьрхIар моттигерча организацеша. ХIана Н. Сидорова 34 няньска оттаяьй укх шера хьалъяь яха езача объекташта хьалхара бехкткхам цериа хIатIа а билав. Няьнкашта юкъе ба министраши Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета Председатела заместитель В. Сунин а волаш бола республикера кхыбола бехктоккхамера болхлойи. ХIанз сатийнна шашлык дав хьоашагIа е можамаш дувца Тирка тIа аха йиш йолаш ва Н. Сидоров. ЧуIе цIеноши кхыйола объекташи хьалъяра планаш юкъагIъяхара хьалдара кертера бехктохкам няньчашта тIабуж.

А. АНДРЕЕВ,
«Известий» себ. корр.

Грозный.

«Известия», 3 октябрь.

РОССЕ ДИКАГIВОЛА ПОВАР

Цхьа бутт совгIа ха мара яц Конев Юрий парте член волаш. Комсомола мугIарашка боккха шиъ чаккхбаьккхачул тIехьагIа хиннав цунах коммунист.

Комсомола Шелковской райкоме хIанз а долаш да цун учетни карточка. Цунга хьежаш вагIача сона хьалхашка увтт цу деналерча, къахьегара тIера волча, хьаькъалерча сага сурт. Комсомоле шийна итт шу даьлча вахав Юрий. 1955 шера комсомоле ваха цунна рекомендацеш еннай ше волча классе деша баьгIарашa. Уж гIалат баьнабац. ВЛКСМ члена цIи лакха а кхабаш, цар дог даьхараш сийлеца кхоачашдеш хьанено Юрий.

1958 шера Конев Юрий — Нальчикски кооперативни техникума студент. ХIаьта кхача кийчбара технолога специальность а цIаьхха загаделха хараанзар цо. Цул да Шелковской районе эггара къаьнагIа волаш шийна гIулакх тIехдаьнна дика доза повар ва варий. Юре тIаьцIраза техникуме знанеш Iомайир. Гоцхьа дукха бер шоай знанеш, опыт укхашта хьаьла кийча болаш, укханна дикадар хилар ловш бола нах, преподавателаш...

Техникумера ваьлча эсхаре гIулакх деш хул. Цул тIехьагIа Шелковской района Каргалинскерча чайне производства заведующи хул. Боккъадо а дика хулар Юре кийчбу кхача. Цун коллектив районе эггара дикагIа лерайа ьлар.

Социалистически яхье доккхий толамаш дахарах, комсомольски организаце тIехбаьнна дика болх беш хиларах ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота лу Ю. Коневна.

Ха яIа ше укха нах дегIаух, вахар тоалуш хувнацу... 1967 шера сентябрь. Москва. Укхаза конкурсе дакъа лаца воагIа кхо эзар дикагIвола къона повар. Шоай говзадаш дIахьувкха кхъе боах Россе кхача кийчбара говзанчаш.

— Фу хургда ца хоии са хьуввар, — дувц Юре. — Дукха бар кхача кийчбу говзанчаш, классни специалисташ, тIаккха са хьувзанза доларий. Сахьат дацар фу дергда ца хоиш ниса в: дукха ма дий эрсий кхачан тайпаш. МалагIа хержача бакъхьал бола? Юххера а хьожача за фу кийчде мегардола...?

ТIеххьара а залинной осетр кийчбир Юре. Из конкурса дикагIа бола болх хилар. ХIаьта комисе из эггара толашагIа а лаьрхIар. Вай мехкахо эггара дикагIа вола къона повар хилара мукIарал дир. Цунна кхоачайир котальначун Дипломи хьалхара призя.

ХIанз вIаьена цIагIа ва из. Зодий къахьегамхо. Хала да гIалвахар хечкъаде. ХIаьта Юре лечкъа а лац ма-и: къахьегарах хинна гIадахар ма дий из!

М. ВИСАРАГОВ,
ВЛКСМ Шелковской райкома оргтодела заведующи.

Таллински политехнически институт. Химически факультета студенташ химически технологе процессийн аппаратийн лаборатора бе.
В. Местнове сурт.
ТАСС фотохроника.

ХIАРА КОТАМГАРА—220 ФУЪ

Хьалха латтарашта карагIдийнараш теркал а даь, Ермоловски кота тIара оалхазараш лелаеча совхоза котамаш лелаеча Нина Васильевна Олюннас предложени елар, яхка котамаш соп къалллалца ца а леласш, уж хан-ханнахьа къоначарца хувиа. Юххера а совхоза специалисташ цо яхар де баьлар совхка. ХIаьта котамашта тIехьара гулду фуаш таьнна дукхагIа хила а даьлар. Кхоачам ба нагахьа санна Нина Васильевна санна йолча хьалха латтача котамаш леласо цу ханнална шера керте 175—185 фуъ гулдеш хиннача моттиге дахача шера 220 совгIа фуъ гулдаь хилар аьлча а.

Бакъдар аьлча соахкара толам зуххьал котамий структура кIезиг-дукха хувцар бахьан долаш-м баьнабац. Кертердар да котамашта Iуьйл иштта де деза лов. Олюннайна шедаррa дика хо а хоии деш хилар. Цо Iалацду котамаша шоашта тела доакъар дерригга а дувагь, сахилалехьея садайчен электросердал а хулийташ, сердала ди 1—2 сахьата дIахьду, котамаш чуйоахка моттигаш дехи цIена доаттаю, дIа-са дувла базараш ца зилийтора мел эшар ду.

Укх шерах дIабахача 9 бетта шелелаеча хIара лакача котама тIехьара 170 совгIа фуъ гулдаьд Нина Васильевнас. Долче, соахкарча боараал тIехъяргья Ленина орден лелаю Нина Васильевна Олюнина укх юбилейни шера.

Е. МАКСИМЕНКО.

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГIЛЕН ЦIЕЙ

ЧIогIа сакъердаме яр самардийнахьа Грознерча улицашка, майдашка, паркашка. ВЛКСМ обкомои культура министерствали вIашагIдеъла халкъий доттагIлен ЦIей хилар Грозне.

Iуйран 10 сахьат даьлча Ленина цIерагIча майдаьера дIайоладелар спортсмений мотоколонна. Грознерча сийлен моттигашка гIолла чаккхъьэлар из.

Дукха сакъердаме мероприятеш хилар города тайп-тайпарча моттигашка.

Паркашка, «пролетбат» яхача культура ЦIагIа, иштта кхычахьа концерташ уттадир Ачхой-Мартана, Урус-Мартана, Грозненски, Сунженски, Советски, Ведана, МалгIабика, Шаьла, Наьтеречни, Пожай-Юрта районашкарча художественни самодеятельноста коллективаша.

«Динамо» яхача стадионе йоккхий спортивни выступленеш йир.

Сарахьа Кирова цIерагIча парке тайп-тайпара мероприятеш хилар.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАЬД

Октябра 50 шу дузача дена сийлеца маккъаяхара инициатива вай республике эггара хьалха дIайолаяьза «Старогрознефть» НПУ мехкадьттахой коллективо доаха къахьегама толамаш дог гIоздоахаш да. Юбилей сийна тIайийца хинна социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашъяьд мехкадьттахоша. Мехкадьтта даккхара тIайийца хинна декхараш сентябрь бутт болаьча деношка кхоачашдаьд цар, хIаьта газ ек кхара декхараш кхы а хьачха. Октябра деача цIейга кхачалехьа лаьрхIачул совгIа доаккхандаза эзараш тоннаш мехкадьттен бIаьш эзараш кубически метраш газ.

КарагIаьннача кхоачамбиц мехкадьттахоша. Газ даккхара ниъс бетта план 20-ча сентябре кхоачашъяьй цар, планах совгIа яьккха газ 32 эзар совгIа кубически метр я. ХIаьта мехкадьтта даккхара из план хинал цхьа ди хьалха кхоачашъяьй. Ниъс бетта планах лаьрхIачул совгIа даьккха «Iаьржа дошув» 27613 тонн я.

Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я Хачатуров Рафика керте латта цхьоалагIа промысла коллектив. Ниъс бетта планах лаьрхIачул совгIа промысла мехкадьттахоша даьккха «Iаьржа дошув» 16 эзар совгIа тонн я.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СОЦИАЛИЗМАНА Ю ВОЛЮНТАРИСТИЧЕСКИ КУРАЛ

Китаерча событеша чIоагIа сатем боабаьб советски наьха. ХIанз КНР латта гIулакхаш шоаш чIоагIа теркалдеш хилар дувцаш дукха письмош ухийт редакцега газет дешараша. Маоистий экономически политикаи китайски къахьегамхошарча хьален хьакъехьа хетт шоай письмошка Ленинградерча И. Якубова Москверча В. Иванова.

Мао Цзэ-дуна группе лаьцача «къаьсттача» наькъо гуччахьа курал ю Iилман социализмана. Цун дукха положенеш оригинальни вIалла а яц. Историна хIанзале а довзаш долча марксизм юхаманчахьа яьъарашца юкъа хIамаш кIезиг да цар. Нагахьа санна из шикъ хьаболабеннача моттигех вуйлаш хилча, керттерчаех а лоархIаш цIи яккха мегаргья Мао Цзэ-дунен цун группаи кагийбуржуазни идеологе, цар великодержавни националистически уйлай.

Мао Цзэ-дуни цун группаи кортамукъа баьннача хьалхарча шерашка Советски Союзея кхыча социалистически мехкийи повкъостал а гIо а чIоагIа хьашт долаш бар. Цудухьа цу хана тIехьагIарчул шергIа бувзамаш лоаттаде лоаш бар уж царца. Цо шийн аргIанна Китае чIоагIйора интернационалистски лостама позицеш. Бакъда, 1955—1956 шерашка мохк экономически дегIабоагIилта волюнтаристически матозаица «сихле» гIерташ тIулакхаш леладора маоисташа. Цу гIулакхаша холуш зе дир мехка. ХIаьта а, бIарчча хьанийцача кортамукъа баьннача хьалхарча шерашка шоай мохк дегIабоалабара даькъе тоъал доккхий толамаш даьхар Китая къахьегамхоша. 1956 шера хиннача БПК VIII-ча съезд, хьалхара пхе шера план кхоачашъяро индустриализацена лард елла хилар нийсса белгал а даьккха, мохк дIахо дегIабоалабара, халкъа вахар тоадара тIаберзабаь никъ чIоагIбир. Съезда решенеш тIа оттаьяр шоллагIча пятилетке (1958—1962 шш.) промышленность, юрта боахам дегIабоалабара, халкъа хьал-торо айра лакха, цхьабакъда, геттара дика вIаштIехьаргйола темпаш. 1957 шерацa нийсйича 1962 шерале дукха совгIа эшашагIа йоацаш шоаза лакхъеза езаш яр промышленноста продукци, хIаьта юрта боахама продукци — 35 процент. Съезде дехкар оттадьяр «къахьегама оазарле лакхъяра ларда тIа кIезиг-кIезига деш алиш ахкде», аьнна. Пхе шера болхлойн гIулакхерча наьхен ханна 25—30 процент лакхдаль дезаш дар, ахархой доходаш — 25—30 процент.

Цхьабакъда, Китая юкъхьанцарча толамаштея цунах низ бола индустриальни паччахьалкхе яран юкъерча наькъа тIа Iалаьмата йоккхий халонаш латтар, кIезиг-кIелига йоахаш, йIаьхача хана. ЧIоагIа къахьегаш беча балха повкъостали, тIехьайнеса хилар дIалаккхар дукъе къовсам лоаттабара вах оарцагIбоахаш хилча мара дIайоахалург а йоацаш.

1958 шера юха а истере лелам сихбе лаьрхIар Мао Цзэ-дуна. КПК VIII-ча съезда решенеш хIаъхайсар, хIаьта Мао Цзэ-дун «боккха гIа баккхарен» «халкъа коммунайи» политикага ваьлар. Мадарра аьлча, цига хьагучаььлар цун авантюристически, великодержавни уйлаш, массехк исторически этапах бIаргцIаккъаш тохача юкъа тIехкхоссалала гIерташ из хилар. Цу хана КНР-е йоккъонца бакъдора, массаза йолаш йола объективни закономерностеш мичча бесса яле а, вах дукха хиларо халкъа боахам дегIаахара темпаш боарам боацаш чIоагIа сихъе а дунен тIарча дукхагIа дегIадаьккхача промышленни мехкашта 10—15 шера тIехьакхен хьалха довлен а республикага йиш хулийтаргхилар. Мао Цзэ-дуна йоахар, «хIара саг — из балха низ» хилча, из дукхагIа ме хул «дегIаахара темпаш лаккхагIа хургья». Цо зоддаьккхар лозунг: «кхаь шера тIагIертта къахьийгача — итт эзар шера ярах хургда». Цу терашка Маоси цунна тIехьалаттараши йоазар, «Китае коммунизм хьалъегга хургдола гапьнара гIулакх дац хIана». Iилманна дукъалара уж ерри га устаноакаш Мао Цзэ-дунаи цун группаи ниъяр экономически дегIаахарга диллача фуннагIа-миллагIа даь а Советски Союзани кхыча социалистически мехели хьалхабовлаьнна шоаш лаьрхIар бакъдар дукъа. Цо, маоисташа хийттачох, царна тера дургьяр дунен социализма системана юкъе къаьстта, хьалхале йола моттиг лана.

1958 шера лелаяь «боккха гIа баккхарен» «халкъа коммунайн» политика — из а Мао халкъа боахама проблемашна волюнтаристически никъ лелабеш хилар геттара дика хьахьокхаш йола образ. Деш йола къамаьа пропорционально, планомерно дегIаахара закона, рузкъа къахьегамга хьежжа декъара социалистически принципа вIалла а хаж ца барах хиина Iац. Цу хана Мао Цзэ-дунен цуп группаи «боккха гIа баккхаран» «халкъа коммунисташен теоретически лард йоллача хьисапе» «хьапйилдар» «нувра хьисапе дегIаахара закона», е «талгIей хьисапе дегIаахара закон» оалаш дар.

Хьалкалаттача йоккхача промышленноста ларда тIа мара социализм толаме дегIааха йиш ца хилар хьахьокхаш йола марксизма-ленинизма классикий хьехами СССР опыти йолашельа а. Мао Цзэ-дуна мадарра аьлча цу хана хьаххайкадир, продукци дукхагIа яха еза е цIенхаштта материально-техническа база а, е балха низа лакха квалификаци а ца эша ца атагIа йолча методий зотах. Цунга хьежжа маоцзэдуновски группе хьалхашка оттадир «традиционни» оалаш болча производствах ниттех пайда гIех эцара дехкар. Цу тайпара никъ «дог техалеш» «Iилчаниа» бахьбе нагахьа цу шерашка Китае шерра дальржа хинна Мао Цзэ-дуна дешаш кхувлар: «цхьан кога гIа а наI-ах кога тIа а этта ца а лолхаш, шин кога тIа этта даха деза».

Йоашхача хана цхьа кот — хIаппара производство — бIаьха, вож — кустарни промысел — йоала хила безаш хилар йIагалдоахаш хиннача цу формула пропагандисташ бакъ балапар цу тайпара шин кога тIа а этта доахаш йIоча мара астагIа лелхарг ца хилара.

Хоаш мадарра, йиргаь промышленносте «хьалхашкахьа боккха гIа баккхарах» волча аьссача хабарах тIехьашбакьа боккха гIа баккхар хилар. Цхьаькха майа доалаш экономика гIертаро, найана йоацача катайча доминанке мартешашкеи Iалаьмате дукха рузкъа дIахьаийтаро, балха низ массехкахьа а цхьагара лехьа боайаро. Iилман планировани сий доацаро китайски промышленносте кхерамегIа йола диспропорцеш хьаяргa кхоачаваккъ производство юкъагIъяьккхар. Эгара чIоагIагIча тайпара хIана теха юрта боахама. 1960—1961 шерашка берригга мохк хIаальца оттача йоало йоккхий сагомаш тIаккхоачайор китайски халкъа, массехк шера юха тIехьашка кхессар промышленни юртбоахамен производство. Мехкъ халкъа боахама дукха юкъъош 1958 шера хинна производства боарам хIана юхаеттабеш мара Iац. Экономикана кIезиг-дукха стабилизаци йир цу кетарел тIехьагIа бакхьяьа йолаьача «лертIаккхара» политико. Цхьабакъда, Китая экономика бIарчча хьанийцача хIанз а цIенлаь хIалаьккхадаш «боккха гIа баккхарен» «халкъа коммунайн» политикаш даьна докха зулам.

Халкъа боахам воча хьал тIа хилар чIоагIагIа Iаиъ халкъа вахара. ТIедагIа ше, хиннача тайпара къахьегамхой вахара боарам геттара лоха болча дунен мехкех цаI я Китай.

Юртбоахама продукции сагота эшаш дола кхы тайна предметаш тоъаш ца хиларо царех найза зпара боарамаш геттара лох ца аьча ала йитар маоцзэдуновски группе. БоккхагIбарех болх беча цхьаннена бетта оттабаь боарам 30 процентагга кхаччалца мерц кхартол — батат а увш дола 15—18 килограмм хьат да; цхьан сага бетта 125—250 грамм генарий даьтта, шера 4—7 метр кIади. Бола ца бериш боарамаш кхы а лохагIа да. ГIулакх кхы тIа а галхаш латт хIамаш нийсаторо бахача наьха геттара кIезига хиларах. «Культурни революци» йолаялалехьа болхлочун гIулакхерча сагои бетта юкъера алапи 50—60 юань дар, хIаьта дикагIа болча хьокхамерча коммунашка ахархочо шера тIайоагIа эррига доход — белх беш волча цхьан сага шера 300 юань гарга. Контрреволюци лаьнка цIи яьккхача нийсагIа хургдолаш йола «культурни революция» йолаьлачул тIехьагIа болхлойн гIулакхерча наьхен алапеш 10 процент хила метаяш лохдаь йола массехк мероприяти чакхъяьккхар Мао Цзэ-дуна группе. Мах телаш бола отпускаш яц Китаерча болхлоштен гIулакхерча нахан. Цхьанна зича а ца хилча лафт а юкаш, сагота чуIе цIеношзи мехка, хIаьта а 1959 шера деза чуIе цIеноя практически хьалдеш дац. ДIахо йодача хана хьалде лаьрхIа а дац.

Геттара вона хьала тIа я халкъа образовани. 1965 шера деша даха ха кхаьча 30 процентагга кхаччалца лела бериш деша даха йиш йоапаш а 70 процентага кхаччалца бола юххьанцара школа йистелхкха баьнараш дIахо деша йиш йоапаш а бисар. Иштта из долланшехьа а, тIа-тIа кIезигагIа образовани, культура хе гIайоалаярга хIауххийтар, кIезигагI дешархой а Мао Цзэ-дуна группо китайски халкъа хьаштоии теркалдац улаштьено доараа аьнъе а.

Мехка бахача наха медицински гIулакхаш дела мадарра аьлча хIама мара дIадоалаеш а яц. 100 эзар совгIа дор мара вац мехка. Нагахьа санна горозашка бахача болхлойн гIулакхерча наьхен ларба зарга дIадолатох цхьаьсда лакъа предприятешеи учрежденешеи дIатохаш дале, ахархой йииза ма тедe беза цунах. Мадарра аьлча юрташка лораш бац. Цхьабакъда, бахача наха медицински гIулакх деча тоадара деш цхьаннха а хIама яц.

ХIаьта а, шийн великодержавни националистически уйлаш кхоачашъяр духьа китайски къахьегамхой вахара дIахо а наступлени ел ва Мао Цзэдун. ХIанз мехка бахача наьха вахара боарам кхы лакх ца баалийтарая дIахо лохбарах тIехьа латт из. Уж гIулакхаш чакхьоах къахьегамхошта лерттIа хIамий хьисапера вахара хьалаш хиийтара дане оргйоапа йоакхо елта а ахьаьа доархIаш «буржуазни экономизм» оалаш йолча духьала къовсам лоаттабу а яхаш. Официальни пропаганда дезача хIамай сий а лолаеш хьаххайкадy, къел социализмен коммунизмен хала догIар а зодий гIулакх а да, яхаш.

ХIанз промышленносте юкъехухь Дацински мехкадьтта промыслай «опыт», хIаьта юрта боахаме, — Дачжайски производствени бригада «опыт». Из опыт, мадарра аьлча, болхло экономически гIулакхашта тIехьависача китайски ахархочун боарамга кхоачавеш IотIазара, ахархой вахара боарам кхы а дукхагIа лохбара а мIаи холаш я. Цу тайпара «кхоадаьча» ахчах Мао Цзэ-дунен цун группои пайда эц марксистско-ленински партешта духьала шерра тийшача балха гIулакхаш лелаярал мехка тIема потенциал дегIайалаярах. Доазол тIехьарча обозревателий данеех, бюджета расходий даьккъах 30 проценташ кIезигагIа деаш тIема гIулакхашка дохийт Китае.

Маоси цунна гоахьарча гIоазаройна ахетаду, СССР-ен кхыча социалистически мехкий халкъа боахам тIетIаккхувлаш доахаш дола толамаш хIана Китае латтача Iалача хьалица нийсдича сон шаьра гуш йола контраст хилар. Цудухьа ираххьарча, къаьстта а социалистически дуненах Iакъестаду цар китайски халкъ кердa «китайски нен» а оттабеш. Цхьаькха оагIорахьяра, Советски Союзаи кхыча социалистически мехкахи, белгтала аьлча, цар чакх-йоалача халкъа боахама доал дара реформах гIерт Пекин, уж мехкаш капитализм «юхаоттаеш доаха» яхаш доадар а дувлаш. Цхьан оагIорахьяра, Советски Союзаи кхыча социалистически мехкаштен вокх оагIорахьяра, китайски халкъаи юкъе «психологически барьер» оттае, СССР-ен межарашка йолча кхыча паччахьалкхений опыт Китайна пайзана яц аьнна хетийта гIерт Мао Цзэ-дун.

Цу тайпара политика китайски халкъа къаман хьаштаашта духьала я.

1967 шера 7-ча сентябре Будапеште ше къамаьл деш, КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева, советски наьха дагардар дIа а лойташ, белгалдаьккхар: «Шоай исторе чуъь эггара кхерамегIа йола ха йоаккхаш я хIанз Китая Компартии халкъи. Цхьабакъда, къовсам мел чоалхане баце а, вай хог тийша да, бухеоппача кхаьчача революцена карагIаьннараш лорадераш шоай сийлахь-боккха мохк пийгача наькъа тIа баккхаран дарна шоашара низаш корадоагIаргхиларах. Вай хог тийша да, бухеоппача кхаьча социализма гIулакх Китае хоттаргхиларах».

К. ДАШЕВ.

№ 234 йола «Известия» яха газет, 1967 шу.

«СЕРДАЛОН» ОАГІОШ ТІАРА

ДЕНАЛА ДЕШАШ

Хlанз, дерригa советски халкъ ший сийлахь-доккхачу Цlейна — Октябра 50 шу дизара накъдедача хана, вай боккхача безамца юхахьеж ах бlаь шера хьабахьача турпала некъага. Ма дукха да советски наха карагlдийнна тамашийна гlулакхаш! Кердача заман аьналеша хьалъяьй низ бола социалистически Даьхе, дерригачу дуьненна дlагойтуш шеай турпалан, хьанхеллай низ бола техника, хьалхалатта lилма, эттара хьелха нерлорзаьй космос, моастагlчох даим тешаме ларабаьб шоай паргlатен махи. Из дерригa даьр вай хьамсара парте хьалххоаь керда советски саг ва! Цукухьа вай тахан lамаду даьй турпала гlулахаш, цар уйлаш, цар васкеташ.

Тахан оаха укх номер тlа нилатех Сийлахь-боккха Даьй-махка тlом лаьттача шерашка фашиствца майра яьйтача Нох-Гlалгlайчен къонгаша фронтера ахийта письмош. Уж оаха хьаэц Даьй-махка тlом лаьттача шерашка арадийннача «Сердалон» оагlош тlара.

«ЗlАМАГlА ВОЛЧА ПОЛИТРУНА ПИСЬМО»

«Моаршал хилда шоана, са дукхадеза новкъостий призывникаш, тlема декхарийла дараш, колхозкой, колхозницаш! Моссаза а ше-ше вол-волча болхаш хlанзалца мел даьрел дукхагlа деш хила веза. Цунца ихы а чlоагlдергда вай воай Цlе эскар. Цунца чlоагlборгбо вай ваай оарэна низ...

Новкъостий призывникаш, тlема декхарийла дараш, аз тlахьех шо, вай сийлахь-йоккхача социалистически Даьхен къонгаш хиларах тарра, моастагlа сихагlа вохаара уйла дег чу а йолаш Цlеча Эскаре дахара...». Арсамаков Мухарбик, зlамагlа вола политрук.

(«Сердало», № 80, 1941 шу).

«ФРОНТЕРА ЛЕЙТЕНАНТА ДАЙТА ПИСЬМО»

«...Нъеннх къонах а вац хlанз тlом тlа а воацаш сатийна саг lар. Хlанз ше фу къонах ва дlахьоихa дола ца ший Сийлахь-йоккха Даьхе лорш тlом тlа а вена. Тха, вай турпалерча Цlеча Эскарера тlемахой, сийлахь-йоккха Даьхе бахьан латташ да, хlаьта отташ парх дьнна воккорг а ва оаха тийшача болхаца тlа а бена вайх латташ волла моастагlа. Майрра пата даза вай моастагlчех массава а, хlаьта из вахаво а веза укх дунен тlа ше хиларах дахке воанхааш. Хабриев Баматгири, Цlеча Эскарера тlемахо, лейтенант».

(«Сердало», № 85, 1941 шу).

«ТlОМ БЕШ ДОЛЧА ЭСКАРЕРА ПИСЬМО»

«Дукха веза Лыниа Бийбота Мухтара, дукха аза Гинардиный Губатийи!

Дукха езача Даьхен сийн неретсуньелен бахьан немецки фашизмаца латтача Цlема Эскара Н-сен подразделение командирашен, политбахлонаем, тlемахоиш дайт шуга тlемэ фронтера моаршал, хlаьта цlеначa дег тlара баргаа а вал шеана. Даьхен сий бахьан, нортамукъан езача вай адамий наталин сий бахьан фашизмаца тlом беча хана нтерпьургвоацаш командир ше волга хьакъхьа вола вай Батарбик вош ксеорах...

Цо йохайар немецки даьнаа штаб, хьалийцар вай эскара боника мах бола документаш, тlема эра битар 200-ал тlех боабаь а чевнаш хиина а немецки салтий, хlалагйир 3 танкеткам тlема приписашн тlахнина 4 автомашина 13 саг пиек воалхейр». Полка командир Н. Мецлков. Полка тlема комиссар А. Андриенна. Партбюро отсекретарь Буглаи. КСМ бюро отсекретарь Сайчанов.

(«Сердало», № 114, 1941 шу).

«НЕРДАЧА ШЕРАРА ТlЕМА МОАРШАЛ»

(Пригородни районера тlем тlа вахача нов. Шнуриковa ший нехкахошка дайта письмо).

«...Къахьегана фронте лыкхача хlара наталено тха догаю гlалдоах, тха тlема уйла ванхьа, фашистацира тха цабезам ихы а чlоагlбу. Цукухьа аз тlахьех шо, Пригородни районера къахьегамхой, тыше ихы а дикагlа болх бера». Шнуриков, политрук.

(«Сердало», № 3, 1942 шу).

«ВОЮ ДАЬГА ДАЙТА ПИСЬМО»

«Моаршал хилда шоана са деш нахаш. Аз лехар ну шуга вай шорта мел хахача цагига сагара цlеэскархучун моаршал дlадалар.

Са хlанз нунка ца гиш фронте вода фашистаж хlалхейа. Уж гlорт вай нрзе вахар токкаде, вайх хьой лаьцы да, сийлен цlи хаза вай Даьхе лоалла отташ, цхьабакъда, цох хlана хургдац цига вайна хоза ца. Мужалие кена дола СССР адамаш цlаенха хургдац сийдоацарe фашистий лаьцы...

Сай письмо lехтедоанххе аз шугара а вай Пригороди районе мел долча къахьегамхочунгара а дехаргда предприятешка пуьк вlашка ца дувлаш болх бегга а, хlаьта фронтана тlаргlа а дукхагlа танкаш, танкашта дукхала отта топанаш, йовхий топанаш, самолетаж, миноматаш, пулеметаш, тlема кхачорешш тоалиrа, вай колхозхошa, мойча нахa, махлонха вуьт вlашка ца дувлаш шоай ихашка болх бегга а фронтанее мехкам тlа-тlа дукхагlа даат, дулх, промышленносте йола бедар таналга». Мадтиев Салмарий Юсап, тlемахо.

(«Сердало», № 5 1942 шу).

«ФРОНТЕРА ДАЙТА ПИСЬМО»

«...Хьай шийй Ибрахlим Яхьай тlема новкъостацкара моаршал да хьага, нов. Ибрахlим, аз дlахоййт хьега хьа воl Яхьа тlема госта тlа чов хиина волга...

lа дола хийпр хьа. Тlебаа хилхарлхь хьай вoi дийна хургхаларах. Моаршал да хьега хьа вийий тlема новкъостацкара».

И. Ф. Артюшенко.

(«Сердало», № 14, 1942 шу).

Вай сийлахьа Даьхе лоранш фашистацита дукхьа лаьттача турпалаш вай дийна йолаш хиила хьахаь вайна цу письмош тlара. Баракча моаршна хадьача цу лоацеча хьахатаиш къьаьтта хьагойт советски нахьа делел, цар патриотически уйлаш, социалистически Даьхе бахьан шоай вахар дlадала уж хийча хилар, вай ханкъашта юкъьера, болат санна, чlоагlа дола декхаргдаща даттагlар.

Доккхал а деш боккхача безамца дош вай тахан уж нургlарш.

Сийрда ихааш бахьан низ ихи ца бен къаесам новттабара тlахьехаш, даим вийла турпалий вазаш!

Цlей дезде кийчлуш ба

Культура учреждений болх ниораница буьйлаш цу хуле а цхьайола цифраш йоалле безам ба са. Тха районна культотдело клубий болхлошца цхьана соалла тlайпалар юбилея сийна дола лаххара социалистически декхараш. Наха юкъе политически, общественни, дын дукхалара знание шерагlа йоржлара тlадерлатиль зар уж. Шитта хlара клубе бетта-бетта цхьан темах бола 3 сайре е, 4 лекциеша, къахьегана листовки адахена лаьрхlадар. Юртарча библиотекарашта доаш декхар хlара библиотеке 500-ал кlезигагlа боацаш книжкаш дешаш бола нах хилийта. Шитта кхыдола декхараш а.

Хlанз юбилей хьетlакхедаш карагlдаьинараька хьожача дайо ала йиш я культура болхдай шоай деша дай хиницига. Дукха къахьийгад цар районa къахьегамлеша шоай мукъа ах безамегlа дlахьоеlолаш, 50 шу хьалха хинна событеш юртхоша, къахьетта кагирхента, сакъердаметlа йолча беcса вlаштlехьа а вьха кlоаргагlа дlайовзийтангlолаш. Культура отделе хlара клуба оттаньча мероприятей навинкхазанех тlайндьар район болх. Шаьхка йоалдертла вай цифраш: вlабохоча бархl бетта районa пхийтта клубо кийчъанна дlайовхьар 182 сайрен диспута, 1037 лекци йийшар, художестванни самодеятельноста чьекхар 185 концерт, агитбригадаша йир 208 выступлени.

Дукха къахьийгар культпросветучреждений болхлоша Октябра 50 шу дизара хетаьг КПСС ЦК Тезисаш дlайовзийтара, портбоахаша хьалха латтарий дихагlа бола опыт массанеги дlавхачийтара. Чlоагlа пайдане хилар гражданско тlемa ветеранашца, производстве хьалха латтарашца хинна вlашагlкхетарам. Клубайа библиотекайн болхлоша хьйнаре дакъа лаьцар Советски Эскара бlувашта отталь выставкашк тоалара.

Сакъердамаш дикак вlашагlехьбахкхий болх В. И. Ленина цlерагlча чхьагlара совхоза клуба заведующе В. В. Вешниковаси библиотека заведующе В. А. Япенкосн. Укххала болх беш а гиlозе каьнaрен бариr клуб, хьайна хружонаш. Чlоагlа езaенный бахархоште клубе кастъкаста еш бола тематически сайренаш. Къьестта дукха нах гулбенна сахьевдаме чакхьаьлар «Са профессе — са доехал» яхача темах хинна сайре, совхозерча профтехучилище дешахошта захоlа я сайре. Из сайре дlайоьлелав къонача къахьегамхой «Лещ» кулгаш хестаеш тоахча илапа. Выбыча концаш лекдоаша лийлар дешардоата шоай бахх_а лаьца. Ше тема бола яга хьамсара на тилча краях кхтоггаш яхв синна мlах хар даьча къаналь лай.

Массехк шу да Калиновски чхьагlара совхоза шоллагlча отделенеа кхашкаро бахьаш сихдоенача хана хlара кlирагlа «Кхашкара хохмаш» яха газет арадаьла. Из да клуба заведующе В. Сизова хьнара бечь болчах цхьа хьта. Мичча хана а къьаша гlулавих шоллаш го йиш я ца. Укх шера къьестта лоархlаме мероприятеш хьй клубе. Октябра хетаь сайренаш кийчъяра дукха нах оарпагlбьххр клуба заведующе В. Сизова. Хоза чакхьаьлав «Тlемий ветеранашцара вlашагlкхетан», «Дай новкъа гlолла» яха тематически сайре, кхьйола мероприятеш. Отделенехьоьжаве кино хьокхаш саг вац, баьххь киноrа кастъкаста хьала йиш хул цоткой: общественни хьесапе ше хьухь В. Сизова фильмаш.

Шитта сакъердаме сайренаш, вlашагlкхетарам хилав района кхычча клубашка а. Тlекхьочашлав тlакйца хинна социалистически декхараш района библиотекаша а. Нагахьа сийна соаха укх хана библиотекашкара книжкаш йiзеш юкъе эзар гаргга саг хиннадле укх шера библиотекашка дlазавенна ихьайтта эзар гаргга саг ва. Юкъера лаьрхlача района хlара библиотеке книжкаш деш 900 саг ва.

Хlанз района культпросветучреждений Цlей дезде кийчлуш я. Кийчъеш я стендаш, транспаранташ, выставкаш. Йоккха выставка яьй Назрановски юртарча библиотеке. 1917 ча шера дена хинна хувцамаш, лоархlаме событеш юцаш я выставка. Ерригача клубашка кийчдеш да художественни самодеятельноста концерташ.

А. МОРОЗОВА,

Назрани района культура отдела инспектор.

Вьетнама Демократически Республика. Американски агрессораша сигалара еш йола атакаш къонахчаьца юхаетт Хайфонерча наха. Городера вахар ший боаррамагlа лел. Новкъерле йоацаш доесседеш да порте не маш.

Сурта тlа: причале лотта «Перекоп» яха советски кема.

Л. Портера сурт.

ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КlИРАГlА

СКАРБОРЕ ГАРОЛЬД ВИЛЬСОН ЭШАР

Скарборе йистельна лейбористски парте хlара шера хула конференци дега бозам а беш дукхача хана дег чу латтаргьи лейбористски кулгалхоша. Дlаьлхьай доал доча парте традиционни конференци цхьа фуехе лах английски правительстваерча солидарноста митинг а хиле дlаотташ хинна ханаш. Ер-ар карачашерца яхаш тийша дош кхочаш ца даро хlара шера тlа-тlа дукхагlа дега lаьлл дора лейбористски кулгалхошта.

Вильсона Шелхаштагlа йола ситуаци эттай укх шера. Вайнча бетта хиннача лейбористски парте чlоагlдела йолча британски традиционни конгрессо, хоаш малдарна, ше могашйи английски правительства делаю чухьара а арахьара а политика. Конференци йоланначун тlехьагlа гучабьлар английски экономикагара хьала хьакъбехьаран рынка комиссе доклади дулоацам. Английски газетана яхачlа, комиссе хоьхаче йоацаш анализ йир Британски гlайренаш гlарча экономически хьала Велита, мугlарерча англичанина хьашт дац европейски комиссе «къайлагlарa» доклад енна. Ший киоага хьежача хила цунна даим маькхаш лаьхьдуш хилар а правительства политикага хьеж, алапи «гlерадаьча» дика хилар а.

Цу хьалашка къьестта маькхарло ийшар, ерриг средствай оврагlьяха йийлар лейбористски кулгалхой, моацаш аьттув бола резолюцеш тlакхийтар дукха дlалехарш кхочашдергда ахаш дош теддеген конференцеш lаьлла керте оттаргlа яхаш кхерам тlатеесилгей юкъе а кхулаш.

Йоккха ячколшш гучаяьар конференцен дара критика ша бола правительстера экономически политика юкъеча хана. Кхьметтел кlеззига дукхагlа мара йоацача 120 дзаш голоса новкъоставаца правительства экономически политика къовбаьлеш йола резолюци гlарнийта аьттуе баьар Вильсона юхера а политически анева хьоваар бачьан долаш. Юкъерча минуте, кlова пахташ зlа ца къулийташ социергьа ше аьнна доьш а деша, ше шийна тlехьабаьхар торпнанш низ болча профсоюза делегаташ. БКТ конгрессе правительствана дукхалъьньнаар из профсоюз. «Хlаиз яьча голосоване, — яздора «Дейли скетч» яхача газето, — цхьаккха саг lехавергвац, дехке баьнна делагагаш шоев вlаллагlа а. Царна хоо, из хьуладаь а къайлагlа вlашагlдехка а гlулакхаш долга».

Цхьабакъда, цхьанна а маневраша новкъостал даьмар правительстваша Вьетнамех дола дош конференце дуьпача хана ийна кlаа ца йисара. Соакха ДРВ-е территорена чуетта бомбаш соцдара тlехьа оттаьр лейбористски конференци. цхьабакъда, тlаадазар США-ас Вьетнаме делаю политике английски правительства хьалдоаццаьга харпахьа лоархlаш йола резолюци. Хlанзарча конференцие гlайнача резолюцеда правительствагара хьатийхар Вlашагlкхийттача Штатий агрессивни политикана болкъоня хийраллга. Из решени, шеко йоацаш, тlехье кlоарга йолаш хургьа. Бутт чакхбоаллаш английски парламенто ший болх юха хlаболабьча хана лейбористски кулгалхой торо хургьац правительства арахьарча политикана критика яраш «парте решенеш толхаьоаш» лархlа. Кхьа бесса, из толхараш Вьетнамера американски империалистий гlаьрахой тlом хьаллоапараш хургба.

Цуипа дувлденна английски кепайоаэни гучаяхьа азду, кхыча чехкашпарча гlулакхий министр Браун отставке вахийта везарга Вильсона, яхаш. Арахьарча политика даьъерча резолюцента юкъе шитта тlайнар Грецера фашистски режим харпаьха лоархlаш йола резолюци а.

Вильсона правительство lаьлала керте эттача хана дееп партийни йиц конференци хинный. Хlаьта хlара тlехьа гlайнагlа конференца бедгалйоал правительство ший хоржамашта хьалхарча программана тlера хьал бахьан долаш цунна дукхалара оппозиции кхы тlа а чlоагlъяларш. Лейбористски оатамерча лаьдехьарча нихьию моашта тlехьайеах тlа-тlа дукхагlа нах.

ЛИНДОН ДЖОНСОНА ХИЛЛА ЛЕЛАЮ

Вlашагlкхийттача Штаташкара гулоа укх шера беналльеннай американски нахалхьевкхен деятельпаечa дуккьхача «мьоачача» къаьйалаша. США Вьетнамера мишар хьашт долаш я яхаш, цхьаьне шеддагlчоа тlеьле къамаьлаш дир ООН-ерча Вlашагlкхийттача Штатий вакало Голдберга, пачхахьалкхен секретара Раска, гlаьхха, юххера а, президента Джонсона ше а.

29-ча сентябре техасски городе Сан-Антонио законодателий конференце Джонсона лах доакха къамаьл деррига а малара а Вьетначки проблемана хетаззь дар. Президент мукlарал на дика валийар шийга из къамаьл дийтар эттара хьалхарча иргlанна «цу къоеамо халкъа сатем чlоагlа боабьлга» хилара. «Дукхача тешачеш патриотически уйлаш йолаш американцаш. — Воахар Джонсона, — шеко йолаш ба».

Американски кепайоазено гучадуш туип. Джонсона къамаьл цу дааьча хургьча президентски хоржамашна дувлатенна да яхаш. «Вашингтон пост» яхача газета обозревателя Крафта йелгалдоах, «Вьетнамаца дувзаенна президента раьза ца хилар драматически чlоагlлуш «лаггаш хилар». Сан-Антонио яхача городе даьча къамаьло лийрхlар эттара хьалха нах вахьа боаннлга кхы дlадо гаьна ца далийта лаьрхlа дар. Цигара хьайеоагlаш а «кхана а тlехьа» малара хьакъехьа переговораш йоахе кийча ва ше яхаш Джонсона еш йола хьавленеш.

Цхьабакъда, Джонсона къамаьлаш а, керттерча даьне, американски правительства ечхдоаха хьадла тола гlулакхаш а бокъона теркалдаьчуя гlехьагlа шаьра гучадаьл. Машарах тола къамаьлаш, хьалхагlа а санна, агрессена дlахо еш йола эскалаци сьтйлалхьар дукха мара ца хилар. Берзача «мышара» хьакъехьа айьньа гlара юккъе гlолла лакхуу тlема гlулакхашта хьахеш аьта, иерты Б-52 яхаа бомбардировщика демилитаризовани доаа къаллбагелехьарча районаштен Къулбехьен Вьетнаме бехаш маьрчача нахан чуетта йоедлн.

Массанена а гучаяьа американски правительства тешашен гlулакхаштен юкъе йоккха юкъ йоллаш хилар тешам бохаб кхыметтел буржуазни кепайоаш а. «Вашингтон пост» яхача газета обозревателя Чалмере Робертса яз, «цу дарахьлга чу ихы тlа а лоаш заар да» президента Джонсона къамаьл яхаш. Хlаьта шей редакционни статья тlа цу газето дукхьал хьакхайлалу: «Президента къамаьла правительства кхыча заявлении хьахьоах, уьш тlема цlатулаелгл маьцарло йолаш цатей хилара».

Цхьанкхе а тхфалтургвац Джонсона пропагандистски маневрашка. «Паскон» яхача французски газето хоза хетдаь белгалдоккхар, «Джонсон шийй хоалахагlа чувача позицешта мацхал зиррагла техьашка ца вайна хилар» я керда даьеса хабараш тlа-тlа дукхагlа гулаш бола американцаш Къулбаседи Вьетнама чуетта бомбаш сеяара тlехьа ухтташ бахаь» дарна яш хилар а. Цу тlа дlатlатоха кхьтlама дисан е тlедlахо эскалацитрга а яхча чьемадарга а, е президента пропагандистски маневрашка е американски агрессораш Вьетнаме йиша кlалйисара кlаладанбоахалуьг lа хилар мара.

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМЕРА ХЬАЛ

Бутт соагlа хо яхаьй Къулбехьен Вьетнаме американски рецептах президентски «хоржамаш» хилча деха. Ше хьовзадьча гlулакхаша сайгонеки марионетки правительства политически йуллакхаш чlоагlдейр а тlема хунта чекдерлг къайлаахьа а лага хиллаыр Вашингтон. Цхьабакъда, цунна хийтар хьеча бесса дале а, из политически доварг хоржамаш вlаштlехьалахаранна йоаш цуххала тийрзар. Хоржамаш махаммччахьа лахара левдь цу тийнача йолча килоалалша протестий тlаlема хьоайир Сайгон а къулбехьенвьетнамски цхьабоахьь кхыча городашка а Оплоцаге lабакхьача пиалагlа вlашагlьяла ъьамв собране къьаста комисеп «хоржамаш» шийча лоапаш на лаьрхlача а цар результаташ дlайедхина собрания иа могахчча а язал. Тlема хунта хилладенита дукхала йоккхий выступленеш лелайир мехка къулбехьенвьетнамски студенташ.

Берзана репрессешца шоп делар тlема хунто цу выступленешта. Сайгоне массехк оппозиционни газет дlакъайлар. Политически противникашта чухьехашш уж дуацаш чубехкаш я полици эскара доакхьош. Лийпдарашта юкъе ва сайгонски алмакт, керда хоржамаш зара тlехьалаттача граждански кандидатий блока лидер Чыонг Динь Дзу а. Къамаи собрание депутаташка къьестача комиссе рекомендацеш тlа ца знийтар духьа кхевамаш тlатесса долладир. Голосоваш йолалуча хана Къамаи собране заседанн йолча дале, шийца ралие царяя а йолаш, чуйкхар къулбехьенвьетнамски охранка шеф Нгуен Нгок Лоан. Цу хьалашка Къамал собране 3-ча октябре голосоваш йир — из а кlезига дукхагlа чара йоацача голосашца — хоржамаш «законни» лоархlаш йолча резолюцена тlехьа. Цу решенена духьала протест еча хьисапе Къамаи собране спикер Фан Кхак Шыу отставке вахар. «Аз, — аьлар цо, — хьалхагlа а санна ийса зоацаш лоархl хоржамаш».

Мехка зоккхагlа долча даьзьатlахьожам лоттабечa Къамаи корталмукъален фронта политически тlеми толамина сеттара дика хьаьлех Къулбехьен Вьетнаме бlахача нахах дукхача а дукхагlа бариl дог-уйла хьангахьа да. Къамаи кортамукъален фронто хьоаттаьча мехка политически социальни эргалонаш дола программа дукха ха йоацаш шеррача дара тlа къамаи гlьоагlен демократически правительство хьахра боккъаца дерригача халкъа юкъара паргlата хоржамаш деша оттадаьа.

Американски агрессораш хlалакбелга, марионеточни режим дlайоаккхилга, шийй лоlамера, демократически, машарера, нейтральни Къулбехьен Вьетнам хьаьъелга, кхы машара пнакъсля вlашагlтохар lаламделга — шитта да НФО керзача программе хьоаттаьь къамаи-кортамукъален бахама керттера декхараш. Вьетнамски доп къоастамара йолча цу программо теркалаьа къулбехьенвьетнамски халкъа а берригача мехка халкъа а законни хьашташ. Духьал ца бахьан долаш да Вlашагlкхийттача Штаташтен пар марионеткаштен Къулбехьен Вьетнаме тlа-тlа йовккхагlа халоний гlаунттар а къулбехьенвьетнамски патриотий духьале кагье царна ца мадар а.

С. ИВАНОВ,

Г. ШИШКИН,

Я. НОСЫРЕВ.

ТАСС.

СПОРТИВНИ ХОАМ

Цхьоалагlча группа маlача къьха командашта юкъе кара доланеча бургапах ловзаш Росси хьалхара моттиг яккхара яхь дlайолаенный Грозне.

Яхье дакъа ловзаш я Краснодара, Шахты, Горьке, Воронежа, Грозне, Свердловска, Ростова городий командаш.

Шахты командаца ловзаш вай командо котъяьлар счет 25:21 йолаш. Шоллагlа ловзаш Воронежера спортсменаша счет 24:14 йолаш эшайир вай команда.

Яхье баьннараш дlахо а ловзаш ба «Спартак» ший юlамерча обществаа стадионе.

Сурта тlа: ловзаш я Краснодарен Горькен командаш

О. Свергалова сурти тоести.

БАСКЕТБОЛ

Баскетболах ловзаш клубашта юкъе хьалхара моттиг яккхара кагирдой яхь чакхъьйнаь.

Хьалхара моттиг яьккхар берий спортивни школа команда. Хьалхара моттиг яьккхарашта юкъе ба цу школа боккхагlен юкъерча хаьарен бола кагийнах, зlамагlа болча Бийнгий команда.

Клубий зачетах шоллагlа моттиг «Локомотив» обществa яьккхар, хlаьта кхоалагlа моттиг — «Спартак» обществa.

«ТЕРЕК» — «МЕШАХТЕ» — 1:0.

Селхан Грознерча Орджоникидзе цlерагlча стадионе Грознерча «Терекен» Ткибулерча «Мешахтел» матч хилар. Счет 1:0 йолаш фусамдай котбаьлар.

ШАХМАТНИ ТУРНИРА ФИНАЛ

Российски Федерапе чlоагlагlа ловзача 46 шахматистка Советски lаьдала 50 шу дизара хетаь Ерригроссийски зональни яхьий финальни турнир дlайолайир Грозне.

Ловзарашта юкъе я дунен халкъашта юкъера мастер Ю. Гурфинкель (Волгоград), спорта мастер К. Скечина (Московски область), РСФСР чемпионка Е. Шедува (Курск), цхьоалагlча разряда 43 шахматистка, цу лаькъе грознески цхьоалагlа разрядницаш Н. Сидоркина, А. Жаркова, Т. Голова.

Хьалхарча туре дукхагlча даькъе котбаьннараш кlайчарна лайза шахматисткаш бар. Масала, А Попова (Новосибирски область) эшa а ях хотало чьккхар Э. Дюковас, (Московски область), Е. Биглованча (Воронеж) лайзача Е. Медведевас (Орджоникидзе), Н. Брыговайна (Ижевск), лайзача Н. Колотая (Московски область).

Цхьаккха а кот ца йоалаш чакхъьлар республика чемпионкас Е. Шедурас Германерча советски бlунна группе вихелла В. Донченкайна ловзаь парти.

Сихха толам баьккхар красноярски шахматисткаи Никитинайца лайзача мастерa Скечина Кларас. Зрителий уйла дукхагlа тlаззар цхьан яхье лайзача нахьи Ю. Гурфинкелен йийй Константиновайи партеша. 32-гlа ход еш хилалза яргйоаца мат хургйолга хайча нйшарг лаьрхlа сопача кхоачайир къьынагlча Гурфинкела шийца лайза Р. Вайпер (Ленинградски область). Къона Гурфинкела парти тlехьаьнккхар шийна аьттув боацача хьала тlа е йолаш.

Юккъьеша ка ца йоалаш lисар Н. Сидоркина (Грозный). Низ болаш тlагlертача С. Соколовскайна (Московски область) дукхьла лоаттаьланзар из. Ялх парте чакх ца йоалаш lисав. 2-гlа тур йолалуш ловзаьяха еза уж (турнирe шитта lаьлал ла швейцарски системагlа).

Грознески городской шахматни клубе дlайолаела яхь 20-ча октябра дlакхоачаргьа.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

ЖУРНАЛИСТАШ ДАГАБУВЛ

Самардийолхь Грозаерча Политпросвещене Цlагlа хилар Къилбаседа-Кавказа автономии республикай арей меттала арадувлача газетий вlашагlтеха летучка. Из хилар цу газеташ дукха ха йоацаш цхьана кийчъаь номер араяхкаршa жвадениа. Цу тайпара эггара хьалха вlашагlкхийттача летучка керттера тема ер, шинета аьту газеташа Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара кийча ира хьалтехьа яхаш.

Летучка хьайийллар КПСС Нохч-Гlалгlай обкома секретара нов. Бокова.

«Дагестанская правда» яхача газета обзор йир «Грозненский рабочий» редактора заместитель нов. Правдос, «Социалистическая Осетия» яхача газета обзор йир «Кабардино-Балкарская правда» яхача газета отдела заведующе нов Безгодьнос. «Грозненский рабочий» яхача газета — «Социалистическая Осетия» яхача газета отдела заведующе нов. Сагуттонова. «Советская Калмыкия» яхача газета — «Дагестанская правда» яхача газета редактора заместителя нов. Комиссарова. «Дагестанская правда» яхача газета — «Советская Калмыкия» яхача газета отдела заведующе нов. Олейнича. Юбилейна хетаь йолча шоай планех лийцар «Кабардино-Балкарская правда» яхача газета редактора нов. Черемисина. Летучка болх хьакъехьа а, хlаьта дlахо Къилбаседа-Кавказа автономии республикай газеташта юкъера бувзамаш шерлара кьакъехьа а къамаьлаш дир «Советская Россия» яхача газета собкора нов. Антона, «Грозненский рабочий» яхача газета болхлоша нв. Лубина, Золотайнос.

Гулбеннарашa белгалдаьккхар летучках чlоагlа пайда балво.

ХАОТТАМ

Тахан республике гlоален Грознен бийсанна кlезиг-дукха моркхаш хургья, ах бийса яьннача тlехьагlа доххи хургда, лаьгlо мух хьеккаргба. Температура республике гlолла 7 — 12 градуси Грозне 9 — 11 градуси йовхал а йолаш хургья. Хlаьта дийнахьа йоачаб а йоацаш, хуецалуш моркхаш хургья. lуйрийна доххи хургда, малхбоалехьара пкъаза лаьгlа, тlаккха гlаьххьа мух хьеккаргба, температура республике гlолла 15 — 20 градуси Грозне 17 — 19 градуси йовхал а йолаш хургья.

11-чеи 12-чея октябре юкъ-юкъе тlера а ювлаш моркхаш хургья, цхьайолча ханашка догlаш делхаргда, йийкхача хана цхьаццайолча моттигашка доххи хургда. Малхбузехьара пкъаза лаьгlа, тlаккха гlаьххьа мух хьеккаргба, температура бийсанна 7—12 градуси дийнахьа 15 — 20 градуси йовхал а йолаш хургья.

Метеостанци.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина урам, 11 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; бехктоххьа секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахамен оакъьойн отделий — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Револющне проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05342. Заказ № 4912.